ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਵਿਚੋਂ

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ

ਸਟੀਕ

ਟੀਕਾਕਾਰ : ਪੰਡਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿ: ਵਿਦਿਆ ਮਾਰਤੰਡ ਮੁਜੰਗਾਂ ਵਾਲੇ

ਭਾ: ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰ:
ਗਲੀ ਨੰ: 8 ਬਾਗ ਰਾਮਾ ਨੰਦ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

www.vidhia.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

ਉਚਾਰੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ

ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ

ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ

ਸਟੀਕ

ਛਕੇ ਦੇਵੀ ਪਾ: ੧੦ ਅਤੇ ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ ਸਮੇਤ

—ਟੀਕਾਕਾਰ—

ਪੰਡਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ

ਵਿਦਿ[illegible]ਰ)

PRINTED IN INDIA

—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—

ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੋ:

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ, ਬਾਗ ਰਾਮਾਨੰਦ, ਗਲੀ ਨੰ: 8, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਭੇਟਾ 25/-

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਕੀ (ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ) ਉਚਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਬੀਰ-ਰਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਵਿ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਿਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ੫੨ ਕਵੀ ਰਖੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਬੜਾ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਰ ਤੋਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਦੇ ਸੀ।

ਅਜ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਜਿਥੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਓਥੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਓ ਕਿ ਕਿਨੀ ਬੀਰ-ਰਸ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ, ਕਾਇਰ, ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖ਼ੂਨ ਖੌਲ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ-ਯੁਧ ਦਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਡਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਵਿਦਿਆ ਮਾਰਤੰਡ ਮੁਜੰਗਾਂ ਵਾਲੇ (ਲਾਹੌਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਟੀਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ:–

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਵਿੱਚੋਂ

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦੀ ਉਚਾਰੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ

ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਕੀ

(ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਟੀਕ)

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈਂ ਧਿਆਇ ॥

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂ - ਕਾਲ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਫਿਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਤੇ ਅਮਰਦਾਸੁ
ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈਂ ਸਹਾਇ ॥

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਾਧਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਹਾਈ ਹੋਵਣ।

ਅਰਜਨ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੋ
ਸਿਮਰੌ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ
ਜਿਸੁ ਡਿਠੈ ਸਭ ਦੁਖਿ ਜਾਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਐ
ਘਰ ਨਉਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨੌ ਨਿਧਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਭਜ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾਂ ਪੁਰ ਸਹਾਈ ਹੋਵਣ।‡

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਨੌਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ, ਬਲ ਬਖਸ਼ੋ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਕੀ (ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ) ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਪਉੜੀ ॥

***ਖੰਡਾ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਾਜਿਕੈ**
ਜਿਨਿ ਸਭ ਸੈਸਾਰੁ ਉਪਾਇਆ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸਾਜਿਆ ਹੈ; ਜਿਸ (ਮਾਯਾ) ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸ ਸਾਜਿ
ਕੁਦਰਤਿ ਦਾ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇ ਬਣਾਇਆ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, (ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ) ਖੇਲ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਰਚਿਆ ਤੇ ਬਣਾਇਆ।

ਸਿੰਧ ਪਰਬਤ ਮੇਦਨੀ
ਬਿਨੁ ਥੰਮ੍ਹਾ ਗਗਨਿ ਰਹਾਇਆ ॥

ਸਮੁੰਦਰ, ਪਹਾੜ, ਧਰਤੀ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ।

---

*ਖੰਡਾ=ਮਾਯਾ। ਜੋ ਖੰਡ (=ਦਵੰਦ ਪਦਾਰਥ ਰਚਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।) [ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

ਸਿਰਜੇ ਦਾਨੋ ਦੇਵਤੇ
ਤਿਨ ਅੰਦਰਿ ਬਾਦੁ ਰਚਾਇਆ ॥

ਫਿਰ ਦੈਂਤ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਬਣਾਏ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਪੋ ਵਿਚ ਦਾ) ਵੈਰ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ।

ਤੈਹੀ ਦੁਰਗਾ ਸਾਜਿਕੈ
ਦੈਤਾ ਦਾ ਨਾਸੁ ਕਰਾਇਆ ॥

ਤੂੰਹੀ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ (ਉਸ ਤੋਂ) ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਾਇਆ ।

ਤੈਥੋ ਹੀ ਬਲੁ ਰਾਮ ਲੈ
ਨਾਲਿ ਬਾਣਾ ਦਹ ਸਿਰੁ ਘਾਇਆ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਆਪ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਤਾਕਤ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ।

ਤੈਥੋਂ ਹੀ ਬਲੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲੈ
ਕੰਸੁ ਕੇਸੀ ਪਕੜਿ ਗਿਰਾਇਆ ॥

ਆਪ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ (ਜ਼ਾਲਮ) ਕੰਸ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕੇਸੀ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ।

ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੁਨਿ ਦੇਵਤੇ
ਕਈ ਜੁਗ ਤਿਨੀ ਤਨੁ ਤਾਇਆ ॥

ਵਡੇ ਵਡੇ ਮੁਨੀ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਯੁਗ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦਿਤਾ।

ਕਿਨੀ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥੨॥

ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ ॥੨॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸਾਧੂ ਸਤਿਜੁਗੁ ਬੀਤਿਆ
ਅਧਸੀਲੀ ਤ੍ਰੇਤਾ ਆਇਆ ॥

ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਜੁਗ ਬੀਤ ਗਿਆ ਤੇ ਅਧ-ਧਰਮੀ ਤਰੇਤਾ ਜੁਗ ਆ ਗਿਆ।

ਨੱਚ ਕਲ ਸਰੋਸਰੀ
ਕਲਿ ਨਾਰਦ ਡਉਰੂ ਵਾਇਆ ॥

ਨਾਰਦ ਮੁਨੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਲ, ਕਲ੍ਹਾ-ਕਲੇਸ਼ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਈ ਤੇ ਨਾਰਦ ਮੁਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਚ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਡਉਰੂ ਵਜਾਇਆ, ਭਾਵ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ।

ਅਭਿਮਾਨੁ ਉਤਾਰਨ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸੁੰਭ ਉਪਾਇਆ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਿਖਾਸੁਰ, ਸੁੰਭ ਆਦਿ ਬਲੀ ਯੋਧੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ।

ਜੀਤ ਲਏ ਤਿਨ ਦੇਵਤੇ
ਤਿਹੁ ਲੋਕੀ ਰਾਜੁ ਕਮਾਇਆ ॥

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਤਕੇ (ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਪਤਾਲ ਲੋਕ) ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਲਿਆ।

ਵੱਡਾ ਬੀਰ ਅਖਾਇਕੈ
ਸਿਰ ਉਪਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਇਆ ॥

ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੇਂਤ ਵੱਡਾ ਬਹਾਦਰ ਕਹਾ ਕੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਬਣਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਛਤਰ ਫਿਰਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਦਿੱਤਾ ਇੰਦ੍ਰ ਨਿਕਾਲ ਕੈ
ਤਿਨ ਗਿਰਿ ਕੈਲਾਸੁ ਤਕਾਇਆ ॥

ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦਿਤਾ ਤੇ (ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ ਵਿਚ) ਜਾ ਕੇ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲੱਗਾ।

ਡਰਿਕੈ ਹਥੋ ਦਾਨਵੀ
ਦਿਲ ਅੰਦਰਿ ਤ੍ਰਾਸੁ ਵਧਾਇਆ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੰਦਰ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਭੈ ਵਧ ਗਿਆ।

ਪਾਸ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਆਇਆ ॥੩॥

ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਕੋਲੋਂ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਖੁਹਾ ਕੇ, ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਕੋਲ (ਇੰਦਰ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨ ਲਈ) ਆਇਆ ਹੈ ॥੩॥

ਪਉੜੀ ॥

ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਨਾਵਣ ਆਈ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ॥

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਰਗਾ ਨਦੀ ਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਇੰਦਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਜਾਣ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ।

ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਣਾਈ ਆਪਣੇ ਹਾਲ ਦੀ :—

ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੀਤੀ ਸਾਰੀ ਦੁਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੁਰਗਾ (ਦੇਵੀ) ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ।

ਛੀਨ ਲਈ ਠਕੁਰਾਈ ਸਾਤੇ ਦਾਨਵੀ ॥

ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਮਾਤਾ! ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸਾਥੋਂ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ।

ਲੋਕੀ ਤਿਹੀ ਫਿਰਾਈ ਦੋਹੀ ਆਪਣੀ ॥

ਉਹ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਫੇਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜੇ ਬਣ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਬੈਠੇ ਵਾਇ ਵਧਾਈ ਤੇ ਅਮਰਾਵਤੀ ॥

ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਇੰਦਰਪੁਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮੌਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿੱਤੇ ਦੇਵ ਭਜਾਈ ਸਭਨਾਂ ਰਾਕਸ਼ਾਂ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਿਨੈ ਨ ਜਿੱਤਾ ਜਾਈ ਮਹਖੇ ਦੈਤ ਨੂੰ ॥

ਅਸਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ।

ਤੇਰੀ ਸਾਮ ਤਕਾਈ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ॥੪॥

ਹੇ ਦੁਰਗਾ ਮਾਤਾ ! ਅਸੀਂ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਆਸ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ॥੪॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਬੈਣ ਸੁਣੰਦੀ ਹੱਸੀ ਹੜ ਹੜਾਇ ॥

ਇੰਦਰ ਦੀ ਦੁਖ ਭਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ।

ਓਹੀ ਸੀਹੁ ਮੰਗਾਇਆ ਰਾਖਸ ਭੱਖਣਾ ॥

ਫਿਰ ਦੁਰਗਾ ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ੇਰ ਮੰਗਵਾਇਆ।

ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਕਾਈ ਦੇਵਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, (ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੁਖ ਨਵਿਰਤ ਕਰਾਂਗੀ)।

ਰੋਹ ਹੋਈ ਮਹਾ ਮਾਈ ਰਾਕਸ ਮਾਰਣੇ ॥੫॥

(ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਸੁਣ ਕੇ) ਦੁਰਗਾ ਮਾਤਾ ਬੜੇ ਰੋਹ (ਗੁੱਸੇ) ਵਿਚ ਭਰ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥

ਰਾਕਸਿ ਆਏ ਰੋਹਲੇ
ਖੇਤ ਭਿੜਨ ਕੇ ਚਾਇ ॥
ਲਸਕਨ ਤੇਗਾਂ ਬਰਛੀਆਂ
ਸੂਰਜਿ ਨਦਰਿ ਨ ਪਾਇ ॥ ੬ ॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ ਵੀ ਬੜੇ ਗੁਸੇ

ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਲੜਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਦੋਹ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਬਰਛੀਆਂ ਲਿਸ਼ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਕਰ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸ ਆ ਰਿਹਾ ॥ ੬ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾ ਕੰਧਾਰਾਂ ਮੁਹਿ ਜੁੜੇ
ਢੋਲ ਸੰਖ ਨਗਾਰੇ ਬੱਜੇ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਡਟੇ ਢੋਲ, ਸੰਖ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜਣ ਲਗ ਪਏ।

ਰਾਕਸ ਆਏ ਰੋਹਲੇ ॥
ਤਰਵਾਰੀਂ ਬਖਤਰ ਸੱਜੇ ॥

ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਜੋਆਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਾਕਸ਼ ਜੰਗ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਜੁੱਟੇ ਸਉਹੇ ਜੁੱਧ ਨੂੰ
ਇਕਿ ਜਾਤ ਨ ਜਾਣਨ ਭੱਜੇ ॥

ਇਹ ਜੋਧੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਜੁਧ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਇਹ ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਿਛੇ ਭੱਜਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਖੇਤ ਅੰਦਰਿ ਜੋਧੇ ਗੱਜੇ ॥੭॥

ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮੇ (ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂ) ਗੱਜ ਰਹੇ ਹਨ ॥੭॥

ਪਉੜੀ ॥

ਜੰਗ ਮੁਸਾਫਾ ਬੱਜਿਆ
ਰਣ ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ਚਾਵਲੇ ॥

ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦਾ ਧੌਂਸਾ ਵੱਜਿਆ, ਫਿਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜੇ ।

ਝੂਲਣ ਨੇਜੇ ਬੈਰਕਾਂ
ਨੀਸਾਣ ਲਸਨਿ ਲਸਾਵਲੇ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਅਗੇ ਬਧੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਝੂਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਪਉਣਦੇ
ਊਂਘਣ ਜਾਣ ਜਟਾਵਲੇ ॥

ਢੋਲਾਂ ਤੇ ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਯੋਧੇ ਇਉਂ ਮਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਜੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਅਮਲੀ ਹਵਾ ਦੇ ਝੌਂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਝੂਮਦੇ ਹਨ ।

ਦੁਰਗਾ ਦਾਨੋ ਡਹੇ ਰਣ
ਨਾਦ ਵੱਜਣ ਖੇਤ ਭੀਹਾਵਲੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਦੈਂਤ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਪਏ। ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਦਿਵਾਣ ਲਈ ਬੜੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਡਰਾਉਣੇ ਮਾਰੂ ਵਾਜੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੀਰ ਪਰੋਤੇ ਬਰਛੀਏਂ
ਜਣੁ ਡਾਲਿ ਚਮੁੱਟੇ ਆਵਲੇ॥

ਸੂਰਮੇ ਬਰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਇਉਂ ਪਰੋਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਾਲ ਔਲੇ ਲਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕਿ ਵੱਢੇ ਤੇਗੀ ਤੜਫੀਅਨ
ਮਦ ਪੀਤੇ ਲੋਟਨਿ ਬਾਵਲੇ॥

ਕਈ ਸੂਰਮੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਏ ਤੜਫ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਮਸਤ ਹੋਏ ਸ਼ਰਾਬੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਲੋਟਣ ਪੋਟਣ ਹੋ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕਿ ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਝਾੜਉ ਕਢੀਅਨੁ
ਰੇਤ ਵਿਚੋਂ ਸੁਇਨਾ ਡਾਵਲੇ॥

ਕਈ ਡਰਪੋਕ, ਜੋ ਜੰਗ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਝਾੜੀਆਂ ਓਹਲੇ ਲੁਕ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਢ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਆਰੀਆ ਰੇਤ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਕਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗਦਾ ਤ੍ਰਿਸੂਲਾਂ ਬਰਛੀਆਂ ਤੀਰ ਵੱਗਨ ਖਰੇ ਉਤਾਵਲੇ ॥

ਗਦਾ, ਤ੍ਰਿਸੂਲ, ਬਰਛੀਆਂ ਤੇ ਤੀਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਣ ਡਸੇ ਭੁਜੰਗਮ ਸਾਵਲੇ ॥ ਮਰ ਜਾਵਨ ਬੀਰ ਰੁਹਾਵਲੇ ॥ ੮ ॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਬੀਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪ ਡਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਹੋ ਬੜੇ ਰੋਹ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ॥ ੮ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੇਖਣ ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨੂੰ ਰਣ ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ॥

ਬੜੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਚੰਡਕਾ ਨੂੰ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਧੌਂਸੇ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜਣ ਲਗ ਪਏ।

ਧਾਏ ਰਾਕਸ ਰੋਹਲੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਭਾਰੇ ॥

ਬੜੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਰਾਖਸ਼ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਭੱਜ ਭੱਜ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੱਥੀਂ ਤੇਗਾ ਪਕੜਿ ਕੇ ਰਣ ਭਿਰੇ ਕਰਾਰੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜ ਕੇ ਬੜਾ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਜੁੱਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਦੇ ਨ ਨੱਠੇ ਜੁੱਧ ਤੇ ਜੋਧੇ ਜੁਝਾਰੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਮੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨੱਠੇ।

ਦਲ ਵਿਚਿ ਰੋਹ ਬਢਾਇਕੈ
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਪੁਕਾਰੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਵਧਾ ਕੇ (ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ) ਤੇ 'ਮਾਰ ਲੌ-ਮਾਰ ਲੌ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਰੇ ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨੈ
ਬੀਰ ਖੇਤ ਉਤਾਰੇ ॥

ਤੇਜਵਾਨ ਚੰਡਕਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਇਉਂ ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤ ਵਿਚ ਵਾਢੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰੇ ਜਾਪਨ ਬਿੱਜੁਲੀ ਸਿਰ ਭਾਰ ਮੁਨਾਰੇ ॥੯॥

ਸੂਰਮੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਡਿੱਗੇ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਨੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡੇਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥ ੯॥

ਪਉੜੀ ॥

ਚੋਟ ਪਈ ਦਮਾਮੇ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਜੰਗ ਦਾ ਧੌਂਸਾ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਦੇਵੀ ਦਸਤ ਨਚਾਈ ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਫੌਲਾਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਘੁਮਾਇਆ।

ਪੇਟ ਮਲੰਦੇ ਲਾਈ ਮਹਖੇ ਦੈਤ ਨੂੰ ॥

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਖੜਾ ਪੇਟ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ।

ਗੁਰਦੇ ਆਂਦਾ ਖਾਈ ਨਾਲੇ ਰੁਕੜੇ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਉਸ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਗੁਰਦੇ ਆਂਦਰਾਂ ਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਚੀਰੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜੇਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਈ ਕਹੀ ਸੁਣਾਇਕੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ੋਭਾ (ਉਪਮਾ) ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਆਖ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਚੋਟੀ ਜਾਣੁ ਦਿਖਾਈ ਤਾਰੇ ਧੂਮ ਕੇਤੁ ॥੧੦॥

ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਉਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਇਹ ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਟੀ (ਬੋਦੀ) ਵਿਖਾਈ ਹੈ ॥੧੦॥

ਪਉੜੀ ॥

ਚੋਟਾਂ ਪਵਨ ਨਗਾਰੇ ਅਣੀਆਂ ਜੁਟੀਆਂ ॥

ਨਗਾਰਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟ ਵਜਣ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਪਈਆਂ।

ਧੂਹ ਲਈਆਂ ਤਰਵਾਰੀ ਦੇਵਾਂ ਦਾਨਵੀ ॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ।

ਵਾਹਨ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਸੂਰੇ ਸੰਘਾਰੇ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮੇਂ (ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਕੇ) ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਗੇ ਰੱਤੁ ਝੁਲਾਰੀ ਜਿਉ ਗੇਰੂ ਬਸਤਰਾ ॥

ਲਹੂ ਦੇ ਪ੍ਰਨਾਲੇ ਇਉਂ ਵਗਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਗਦਾ ਹੈ।

ਦੇਖਨ ਬੈਠ ਅਟਾਰੀ ਨਾਰੀ ਰਾਕਸਾਂ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਈ ਧੂਮਸ ਵਾਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾਨਵੀ ॥੧੧॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ–(ਰਥਾਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ)–ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਰ ਮਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਲੱਖ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜਣ ਆਮ੍ਹੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਖਾਂ ਧੌਂਸੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਕਸ ਰਣੋ ਨ ਭੱਜਣ ਰੋਹੇ ਰੋਹਲੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ ਬੜੇ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਏਨੇ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਜੰਗ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਇਰ ਬਣ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

ਸੀਹਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਗੱਜਣ ਸਭੇ ਸੂਰਮੇ ॥

ਸਾਰੇ ਸੂਰਮੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਗੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਣਿ ਤਣਿ ਕੈਬਰ ਛੱਡਣ
ਦੁਰਗਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥ ੧੨ ॥

ਰਾਖਸ਼ ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਵਲ ਤੀਰ ਛਡ ਰ ਹਨ ॥੧੨॥

ਪਉੜੀ ॥

ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ਦੋਹਰੇ ਰਣ ਸੰਗਲੀਆਲੇ ॥

ਰਣ ਵਿਚ ਦੋਹਰੇ ਸੰਗਲਾਂ ਵਾਲੇ ਧੌਂਸੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਧੂੜਿ ਲਪੇਟੇ ਧੂਹਰੇ ਸਿਰਦਾਰ ਜਟਾਲੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਧੂੜ ਨਾਲ ਲੱਥ ਪੱ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਉੱਖਲੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਜਿਨਾ ਮੁਹਿ ਜਾਪਨ ਆਲੇ ॥

ਉਹਨਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉੱਖਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੂੰਹ ਆਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ (ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਹਨ)

ਧਾਇ ਦੇਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬੀਰ ਮੁਛਲੀਆਲੇ ॥

ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਕਰ ਲਈ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ।

ਸੁਰਪਤਿ ਜੇਹੇ ਲੜ ਹਟੇ ਬੀਰ ਟਲੇ ਨ ਟਾਲੇ ।

ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਮੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੰਦਰ ਵੀ ਹਾਰ ਮੰਨ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਟਾਇਆਂ ਪਿ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ।

ਗੱਜੇ ਦੁਰਗਾ ਘੇਰਿ ਕੈ
ਜਣੁ ਘਣੀਅਰ ਕਾਲੇ ॥ ੧੩ ॥

ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਇਉਂ ਗੱਜ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਗੱਜਦੇ ਹਨ ॥ ੧੩ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਚੋਟ ਪਈ ਖਰਚਾਮੀ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਖੋਤੇ ਦੇ ਚੰਮ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਘੇਰ ਲਈ ਵਰਿਆਮੀ ਦੁਰਗਾ ਆਇਕੈ ॥

ਬਹਾਦਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ (ਚੌਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ) ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ।

ਰਾਕਸ ਵਡੇ ਅਲਾਮੀ ਭੱਜ ਨ ਜਾਣਦੇ ॥

ਇਹ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਦੇ ਬੜੇ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਹਨ । (ਇਹ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ) ਨੱਸਣਾ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਅੰਤ ਹੋਏ ਸੁਰਗਾਮੀ ਮਾਰੇ ਦੇਵਤਾ ॥ ੧੪ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਐਨਾ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਜੁੱਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ

ਐਨੀ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ॥ ੧੪ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਅਗਣਿਤ ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ਦਲਾਂ ਭਿੜੰਦਿਆਂ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਭਿੜ ਰਹੇ (ਸੂਰਮਿਆਂ ਜੋਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ) ਬੇਅੰਤ ਨਗਾਰੇ ਵਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਾਏ ਮਹਿਖਲ ਭਾਰੇ ਦੇਵਾਂ ਦਾਨਵਾਂ ॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਝੋਟਿਆਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਰਗਾ ਜੁ... ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਵਾਹਨ ਫੱਟ ਕਰਾਰੇ ਰਾਕਸਿ ਰੋਹਲੇ ॥

ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਾਖਸ਼ ਬੜੀਆਂ ਸਖਤ ਚੋਟਾਂ ਲਾ ਰ... ਹਨ।

ਜਾਪਨ ਤੇਗੀ ਆਰੇ ਮਿਆਨੋ ਧੂਹੀਆਂ ॥

ਮਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਰਿਆਂ ਵਾਂ... ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੋਧੇ ਵਡੇ ਮੁਨਾਰੇ ਜਾਪਨ ਖੇਤ ਵਿਚਿ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੱਦਵਾਰ ਸੂਰਮੇ ਭਿੜ ਰਹੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਡੇ ਵਡੇ ਮੁਨਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਵੀ ਆਪ ਸਵਾਰੇ ਪੱਬਾਂ ਜਵੇਹਣੇ ॥

ਪਰਬਤਾਂ ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਮਾਰਿਆ ਤੇ (ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ) ਸਵਾਰਿਆ।

ਕਦੇ ਨ ਆਖਣ ਹਾਰੇ ਧਾਵਣ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ।

ਦੁਰਗਾ ਸਭ ਸੰਘਾਰੇ
ਰਾਕਸਿ ਖੜਗ ਲੈ ॥ ੧੫ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਖੜਗ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ॥ ੧੫ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਉੱਮਲ ਲੱਥੇ ਜੋਧੇ ਮਾਰੂ ਬੱਜਿਆ ॥

ਜਦੋਂ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦਾ ਮਾਰੂ ਵਾਜਾ ਵੱਜਿਆ, ਤਦੋਂ ਸੂਰਮੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਬੱਦਲ ਜਿਉ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਰਣ ਵਿਚਿ ਗੱਜਿਆ ॥

ਬੜਾ ਬਲੀ ਜੋਧਾ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬੱਦਲ ਵਾਗੂੰ ਗੱਜਣ ਲੱਗਾ (ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ-)।

ਇੰਦ੍ਰ ਜੇਹਾ ਜੋਧਾ ਮੈਥਉ ਭੱਜਿਆ ॥

ਇੰਦਰ ਵਰਗਾ ਸੂਰਮਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਭਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਉਣੁ ਵਿਚਾਰੀ ਦੁਰਗਾ ਜਿਨ ਰਣੁ ਸੱਜਿਆ ॥੧੬॥

ਇਹ ਨਿਮਾਣੀ ਦੁਰਗਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਹੈ; ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ? ॥ ੧੬ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਬੱਜੇ ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਢੋਲ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜਣ ਲਗੇ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਭੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤੀਰ ਫਿਰੈ ਰੈਬਾਰੇ ਆਮ੍ਹੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥

ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤੀਰ ਇਉਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਗਣਤ ਬੀਰ ਸੰਘਾਰੇ ਲਗਦੀ ਕੈਬਰੀਂ ॥

ਇਹਨਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੂਰਮੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡਿੱਗੇ ਜਾਣਿ ਮੁਨਾਰੇ ਮਾਰੇ ਬਿੱਜੁ ਦੇ ॥

ਵਡੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇਂ ਇਉਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡਿਗੇ ਪਏ ਹਨ, ਮਾਨੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੈਣ ਨਾਲ ਵਡੇ ਵਡੇ ਬੁਰਜ ਢੱਠ ਪਏ ਹਨ ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਾਲੀਂ ਦੈਂਤ ਅਹਾੜ ਸਭੇ ਸੂਰਮੇ ॥

ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਕਸ਼ (ਝੋਟਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਅਰੜਾ) ਰਹੇ ਹਨ । ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸੁਤੇ ਜਾਣੁ ਜਟਾਲੇ ਭੰਗਾਂ ਖਾਇਕੇ ॥ ੧੭ ॥

ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮਰੇ ਪਏ ਸੂਰਮੇ ਇਉਂ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਭੰਗਾਂ ਪੀ ਕੇ ਲੰਮੇ ਪਏ ਹੋਣ ।੧੭।

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾ ਮੁਹ ਜੁੜੇ
ਨਾਲਿ ਧਉਸਾ ਭਾਰੀ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਬੜੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਣ ਲਗੇ ।

ਕੜਕ ਉੱਠਿਆ ਫਉਜ ਤੇ ਵਡਾ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥

ਬੜਾ ਹੰਕਾਰੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਫੌਜਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੜਕਿਆ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਗੱਜਦਾ ਹੈ ।

ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਸੂਰਮੇ ਨਾਲਿ ਵਡੇ ਹਜਾਰੀ ॥

ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਹਾਦਰ ਯੋਧੇ ਲੈ ਕੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਲ ਤੁਰਿਆ ।

ਮਿਆਨੋ ਖੰਡਾ ਧੂਹਿਆ ਮਹਖਾਸੁਰ ਭਾਰੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਨੇ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਖੰਡਾ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਿਆ ।

ਉਮਲ ਲੱਥੇ ਸੂਰਮੇ ਮਾਰ ਮਚੀ ਕਰਾਰੀ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਰਮੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਆਏ ਤੇ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ।

ਜਾਪੇ ਚੱਲੇ ਰੱਤ ਦੇ
ਸਲਲੇ ਜਟ ਧਾਰੀ ॥੧੯॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਖੂਨ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀਆਂ ਜੱਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੰਗਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ ॥੧੯॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੱਟ ਪਈ ਜਮਧਾਣੀ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਜਮ ਦੇ ਵਾਹਣ (ਝੋਟੇ) ਦੀ ਖੱਲ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਧੌਂਸੇ

ਤੇ ਚੋਟ ਲਗੀ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਧੂਹਿ ਲਈ ਕ੍ਰਿਪਾਣੀ ਦੁਰਗਾ ਮਿਆਨ ਤੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ (ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ) ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ।

ਚੰਡੀ ਰਾਕਸ ਖਾਣੀ ਵਾਹੀ ਦੈਤ ਨੂੰ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਮਹਿਖੇ ਦੈਂਤ ਉਪਰ ਕੀਤਾ।

ਕੋਪਰ ਚੂਰ ਚਵਾਣੀ ਲੱਥੀ ਕਰਗ ਲੈ ॥

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਮਹਿਖੇ ਦੈਂਤ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਨੂੰ ਚੂਰ ਚੂਰ ਕਰ ਕੇ ਮੂੰਹ ਥਾਣੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਧਸ ਕੇ,

ਪਾਖਰ ਤੁਰਾ ਚਵਾਣੀ ਰੜਕ ਧਉਲ ਜਾਇ ॥

ਅਗੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਤੇ ਤਾਹਰੂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਹੋਈ, ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ।

ਲੈਂਦੀ ਅਘਾਂ ਸਿਧਾਣੀ ਸਿੰਗਾਂ ਧਉਲਦਿਆ ॥

(ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਉਹ ਤਲਵਾਰ) ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਬਲਦ ਦੇ ਸਿੰਙਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਵੱਜੀ।

ਕੂਰਮ ਸਿਰ ਲਹਿਲਾਣੀ ਦੁਸਮਨ ਮਾਰਿ ਕੈ ॥

ਦੁਸ਼ਮਨ (ਮਹਿਖੇ ਦੈਂਤ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹ ਤਲਵਾਰ ਕੱਛੂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਜਾ ਲਗੀ ।

ਵਢੇ ਗੱਨ ਤਿਖਾਣੀ ਮੂਏ ਖੇਤ ਵਿਚ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ ਇਉਂ ਮਰੇ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤਰਖਾਣ ਨੇ ਰੁੱਖ ਵੱਢ ਵੱਢ ਕੇ ਸੁਟੇ ਹੋਣ ।

ਰਣ ਵਿਚ ਘੱਤੀ ਘਾਣੀ ਲੋਹੂ ਮਿੱਜ ਦੀ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਤੇ ਚਰਬੀ ਦੀ ਘਾਣੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਚਾਰੇ ਜੁਗ ਕਹਾਣੀ ਚੱਲਗੁ ਤੇਗ ਦੀ ॥

ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਵਾਹੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਕਥਾ ਚੌਂਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇ ।

ਬਿੱਧਣ ਖੇਤ ਵਿਹਾਣੀ
ਮਹਖੇ ਦੈਤ ਨੂੰ ॥ ੧੯ ॥

ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਇਹ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਸਖਤ ਘੜੀ ਬੀਤੀ ।੧੯।

ਪਉੜੀ ॥

ਇਤੀ ਮਹਖਾਸੁਰ ਦੈਤ ਮਾਰੇ ਦੁਰਗਾ ਆਇਆ ॥

ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ, ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ।

ਚਉਦਹ ਲੋਕਾਂ ਰਾਣੀ ਸਿੰਘੁ ਨਚਾਇਆ ॥

ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਨਚਾਇਆ ।

ਮਾਰੇ ਬੀਰ ਜਟਾਣੀ ਦਲ ਵਿਚਿ ਅੱਗਲੇ ॥

ਬੜੇ ਬੜੇ ਜਟਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸੂਰਮੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ।

ਮੰਗਣ ਨਾਹੀ ਪਾਣੀ ਦਲੀਂ ਹੰਕਾਰ ਕੈ ॥

ਹੰਕਾਰ ਵੱਸ ਹੋਏ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ।

ਜਣੁਕਰੀ ਸਮਾਇ ਪਠਾਣੀ ਸੁਣਿਕੈ ਰਾਗ ਨੂੰ ॥

ਸੂਰਮੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਮਸਤ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਮਾਨੋਂ ਪਠਾਣ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਰੱਤੂ ਦੇ ਹੜਵਾਣੀ ਚਲੇ ਬੀਰ ਖੇਤ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਨਿਕਲ ਕੇ (ਦਰਿਆ ਦੇ) ਹੜ ਵਾਂਗੂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਪੀਤਾ ਫੁਲ ਇਆਣੀ ਘੁਮਨ ਸੂਰਮੇਂ ॥੨੦॥

ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਤ ਹੋਏ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਣੇ ਨੇ ਪੋਸਤ ਪੀਤਾ ਹੋਵੇ ।੨੦।

ਪਉੜੀ ॥

ਹੋਈ ਅਲੋਪ ਭਵਾਨੀ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੁ ਦੇ ॥

ਰਾਖਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਸੌਂਪ ਕੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਅਲੋਪ [ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ] ਹੋ ਗਈ।

ਈਸਰ ਦੀ ਬਰਦਾਨੀ ਹੋਈ ਜਿਤ ਦਿਨ ॥

ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਵਰਦਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਆਈ।

ਸੁੰਭ ਨਸੁੰਭ ਗੁਮਾਨੀ ਜਨਮੇ ਸੂਰਮੇ ॥

ਉਸ ਦਿਨ ਬੜੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਦੋ ਰਾਖਸ਼ ਸੂਰਮੇ ਸੁੰਭ ਤੇ ਨਸੁੰਭ ਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ।

ਇੰਦਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੱਕੀ ਜਿਤਨੀ ॥੨੧॥

ਇਹਨਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇੰਦਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ [ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕ] ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ।੨੧।

ਪਉੜੀ ॥

ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਤੇ ਧਾਵਣਾ

ਵਡ ਜੋਧੀਂ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ॥

ਇੰਦਰਪੁਰੀ [ਸ੍ਵਰਗ] ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾ ਲਈ।

ਸੰਜ ਪਟੇਲਾ ਪਾਖਰਾ
ਭੇੜ ਸੰਦਾ ਸਾਜੁ ਬਣਾਇਆ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਜੋਆਂ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ ਤੇ ਪਾਖਰ ਆਦਿ ਜੰਗੀ ਸਾਮਾਨ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜੁੰਮੇ ਕਟਕ ਅਛੂਹਣੀ
ਅਸਮਾਨੁ ਗਰਦੀ ਛਾਇਆ ॥

ਕਈ ਖੂਹਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਰਣਭੂਮੀ ਵਲ ਤੁਰ ਪਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਜੋ ਧੂੜ ਉਡਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਧੂੜ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਢੱਕਿਆ ਗਿਆ।

ਰੋਹਿ ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਸਿਧਾਇਆ ॥ ੨੨ ॥

ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸੁੰਭ ਤੇ ਨਿਸੁੰਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲੈਕੇ ਇੰਦਰਪੁਰੀ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ ॥ ੨੨ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਅਲਾਇਆ
ਵਡ ਜੋਧੀਂ ਸੰਘਰ ਵਾਏ ॥

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਨੇ ਸਭ ਸੈਨਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਜੰਗੀ ਮਾਰੂ ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ।

ਰੋਹ ਦਿਖਾਲੀ ਦਿਤੀਆ ਵਰਿਆਮੀ ਤੁਰੇ ਨਚਾਏ ॥

[ਜੰਗ ਦੇ ਮਾਰੂ ਵਾਜੇ (ਧੌਂਸੇ) ਵਜਣ ਨਾਲ] ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਲਗ ਪਏ।

ਘੁਰੇ ਦਮਾਮੇ ਦੋਹਰੇ ਜਮ ਬਾਹਣ ਜਿਉ ਅਰੜਾਏ ॥

ਦੋਹਰੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਗੂੰਜਣ ਲਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਜਮ ਦਾ ਵਾਹਣ, ਝੋਟਾ ਅਰੜਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਉ ਦਾਨੋ ਲੁੱਝਣ ਆਏ ॥੨੩॥

ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।੨੩।

ਪਉੜੀ ॥

ਦਾਨੋ ਦੇਉ ਅਨਾਗੀ ਸੰਘਰੁ ਰਚਿਆ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਕਰਸ (ਲਗਾਤਾਰ) ਜੁਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਫੁਲ ਖਿੜੇ ਜਣੇ ਬਾਗੀਂ ਬਾਣੇ ਜੋਧਿਆਂ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ

ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਉਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਾਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਫੁਲ ਖਿੜੇ ਹਨ ।

ਭੂਤਾਂ ਇਲਾਂ ਕਾਗੀਂ ਗੋਸ਼ਤ ਭੱਖਿਆ ॥

ਭੂਤਾਂ, ਇਲਾਂ ਤੇ ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਮਰੇ ਪਏ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਧਾ ।

ਹੁੰਮੜ ਧੁੰਮੜ ਜਾਗੀ ਘੱਤੀ ਸੂਰਿਆਂ ॥੨੪॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਉੱਧੜ ਧੁਮੀ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੱਟ ਪਈ ਨਗਾਰੇ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਨਗਾਰਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਦਲਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਦਿੱਤੇ ਦੇਉ ਭਜਾਈ ਮਿਲਿਕੇ ਰਾਕਸੀ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰੜਾ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਸ ਗਏ ।

ਲੋਕੀ ਤਿਹੀ ਫਿਰਾਈ ਦੋਹੀ ਆਪਣੀ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਫਿਰਾ ਦਿਤੀ ਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਸਾਮ ਤਕਾਈ ਦੇਵਾਂ ਡਰਦਿਆਂ ॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੱਕੀ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਗਏ।

ਆਂਦੀ ਚੰਡਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ਉਤੇ ਰਾਕਸਾਂ ॥੨੫॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਚੰਡੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਦੱਸ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ॥੨੫॥

ਪਉੜੀ ॥

ਆਈ ਫੇਰਿ ਭਵਾਨੀ ਖਬਰੀ ਪਾਈਆਂ ॥

ਭਵਾਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖਬਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਦੈਤ ਵਡੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੋਏ ਏਕਠੇ ॥

ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਵਡੇ ਵਡੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਰਾਕਸ਼, ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ।

ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਗੁਮਾਨੀ ਰਾਇ ਬੁਲਾਇਆ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੇ ਬੜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸੂਰਮੇ ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ।

ਜਗ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦਾਨੋ ਆਪ ਕਹਾਇਆ ॥

ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਬਲੀ ਸੂਰਮਾ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਸੱਟ ਪਈ ਖਰਚਾਮੀ

ਦੁਰਗਾ ਲਿਆਵਣੀ ॥੨੬॥

ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਕਾ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿਤੀ ॥੨੬॥

ਪਉੜੀ ॥

ਕੜਕ ਉਠੀ ਰਣਚੰਡੀ ਫਉਜਾਂ ਦੇਖਕੈ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੇਖਕੇ ਦੁਰਗਾ (ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗੂ) ਕੜਕੀ।

ਧੂਹਿ ਮਿਆਨੋ ਖੰਡਾ ਹੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਖੰਡਾ ਧੂਹ ਲਿਆ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ।

ਸੱਭੇ ਵੀਰ ਸੰਘਾਰੇ ਧੂਮਰ ਨੈਣ ਦੇ ॥

ਧੂਮਰ ਨੈਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੋਧੇ ਮਾਰ ਦਿਤੇ।

ਜਣੁ ਲੈ ਕੱਟੇ ਆਰੇ
ਦਰਖਤ ਬਾਢੀਆਂ ॥੨੭॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਉਂ ਕਟਾ ਵਢੀ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਤਰਖਾਣ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਵੱਢ ਵੱਢ ਕੇ ਸੁਟ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਚੋਬੀ ਧਉਂਸ ਬਜਾਈ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਨਗਾਰਚੀਆਂ ਨੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾਏ ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਰੋਹ ਭਵਾਨੀ ਆਈ ਉਤੇ ਰਾਕਸ਼ਾਂ ॥

ਦੁਰਗਾ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ।

ਖੱਬੈ ਦਸਤ ਨਚਾਈ ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਫੌਲਾਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਘੁਮਾਇਆ ।

ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਤਨ ਲਾਈ ਕੀਤੀ ਰੰਗੁਲੀ ॥

ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ।

ਭਾਈਆਂ ਮਾਰਨ ਭਾਈ ਦੁਰਗਾ ਜਾਣਿਕੈ ॥

ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਏਨੀ ਖਲਬਲੀ ਮੱਚ ਗਈ ਕਿ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ ਫੈਲ ਗਈ। ਉਹ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਰੋਹ ਹੋਇ ਚਲਾਈ ਰਾਕਸ਼ਿ ਰਾਇ ਨੂੰ ॥

ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ (ਸੈਨਾਪਤੀ) ਉਪਰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਜਮ ਪੁਰ ਦੀਆ ਪਠਾਈ ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਨੂੰ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਖਤ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਮਪੁਰੀ ਵਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਾਪੇ ਦਿਤੀ ਸਾਈ ਮਾਰਨ ਸੁੰਭ ਦੀ ॥੨੮॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਨੋ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਖਬਰ ਭੇਜੀ ਹੈ ॥ ੨੮ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਭੱਨੇ ਦੈਂਤ ਪੁਕਾਰੇ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਥੈ ॥

ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਦੈਂਤ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ ਭੱਜ ਉਠੇ ਤੇ

ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ—

ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਸੰਘਾਰੇ ਸਣੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ॥

ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਲੋਚਨ ਧੂਮ ਨੂੰ ਸਣੇ ਸੈਨਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਜੋਧੇ ਮਾਰੇ ਅੰਦਰ ਖੇਤ ਦੈ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ।

ਜਾਪਨ ਅੰਬਰ ਤਾਰੇ ਡਿੱਗਨਿ ਸੂਰਮੇ ॥

ਸਾਡੇ ਯੋਧੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਇਉਂ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਤਾਰੇ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ।

ਗਿਰੇ ਪਰਬਤ ਭਾਰੇ ਮਾਰੇ ਬਿੱਜੁ ਦੇ ॥

ਜਾਂ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੈਣ ਨਾਲ ਵਡੇ ਵਡੇ ਪਹਾੜ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਦਲ ਹਾਰੇ ਦਹਸ਼ਤ ਖਾਇਕੈ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਡਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਛੱਡ ਬੈਠੀਆਂ।

ਬਚੇ ਸੁ ਮਾਰੇ ਮਾਰੇ ਰਹਦੇ ਰਾਇ ਥੈ ॥੨੫॥

ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਵਡੇ ਵਡੇ

ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਨ, ਉਹੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ।੨੯।

ਪਉੜੀ ॥

ਰੋਹ ਹੋਇ ਬੁਲਾਏ ਰਾਕਸਿ ਰਾਇ ਨੇ ॥

ਜੁੱਧ ਦੀ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਕੇ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੇ ਬੜੇ ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ।

ਬੈਠੇ ਮਤਾ ਪਕਾਈ ਦੁਰਗਾ ਲਿਆਵਣੀ ॥

ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹ ਸਲਾਹ ਪਕਾਈ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ।

ਚੰਡ ਅਰੁ ਮੁੰਡ ਪਠਾਏ ਬਹੁਤਾ ਕਟਕੁ ਦੈ ॥

ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੇ ਚੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡ ਦੋ ਬਲੀ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਲ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ।

ਜਾਪੇ ਛੱਪਰ ਛਾਏ ਬਣੀਆ ਕੇ ਜਮਾ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਜੁੜਕੇ ਛੱਪਰ ਵਾਂਗੂ ਛਾਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਜੇਤੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਇ ਚੱਲੇ ਜੁੱਧ ਨੋ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਰਿਸਾਏ ਮਾਰੇ ਦੈਤ ਸੁਣ ॥

ਸੁੰਭ ਤੇ ਨਿਸੁੰਭ ਨੇ ਜਦੋਂ ਚੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭਰ ਗਏ।

ਜੋਧੇ ਸਭ ਬੁਲਾਏ ਅਪਣੇ ਮਜਲਸੀ ॥

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਭ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਜਿੰਨੀ ਦੇਉ ਭਜਾਏ ਇੰਦ੍ਰ ਜੇਹਵੇ ॥

ਇਹ ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦਰ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਸਾ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਤੇਈ ਮਾਰ ਗਿਰਾਏ ਪਲ ਵਿਚ ਦੇਵਤਾ ॥

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਓਨੀ ਦਸਤੀ ਦਸਤਿ ਵਜਾਏ ਤਿੰਨਾ ਚਿਤ ਕਰਿ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਚੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰੇ ਭਾਵ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਲੇ ।

ਫਿਰ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਚਲਾਏ
ਬੀੜੇ ਰਾਇ ਦੇ ॥

ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸੁੰਭ ਨੇ ਪਾਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ (ਰਕਤ ਬੀਜ) ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਕੇ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ।

ਸੰਜ ਪਟੇਲਾ ਪਾਏ ਚਿਲਕਤ ਟੋਪੀਆਂ ॥

ਰਕਤ ਬੀਜ ਨੇ ਸੰਜੋਅ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਜਾਲੀ ਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਟੋਪ ਪਹਿਨਿਆ ।

ਲੁੱਝਣ ਨੋ ਅਰੜਾਏ ਰਾਕਸ ਰੋਹਲੇ ॥

ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਕਦੇ ਨ ਕਿਨੈ ਹਟਾਏ ਜੁੱਧ ਮਚਾਇ ਕੇ ॥

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਲਈ ਤੁਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਵੀ ਭਜਾ ਨਹੀਂ ਸੱਕਿਆ ।

ਮਿਲਿ ਤੇਈ ਦਾਨੋ ਆਏ
ਹੁਣ ਸੰਘਰਿ ਦੇਖਣਾ ॥ ੩੩ ॥

ਇਹ ਰਾਖਸ਼ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਯੁਧ ਵੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥੩੩॥

ਪਉੜੀ॥

ਦੈਤੀ ਡੰਡ ਉਭਾਰੀ ਨੇੜੇ ਆਇਕੈ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੰਘ ਕਰੀ ਅਸਵਾਰੀ ਦੁਰਗਾ ਸ਼ੋਰ ਸੁਣ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ।

ਖੱਬੇ ਦਸਤ ਉਭਾਰੀ ਗਦਾ ਫਿਰਾਇਕੈ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗਦਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁਮਾਇਆ।

ਸੈਨਾ ਸਭ ਸੰਘਾਰੀ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੀ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਜਣ ਮਦ ਖਾਇ ਮਦਾਰੀ ਘੂਮਨ ਸੂਰਮੇ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮੇ ਇਉਂ ਮਸਤ ਹੋਏ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਗਣਤ ਪਾਉ ਪਸਾਰੀ ਰੁਲੇ ਅਹਾੜ ਵਿਚਿ ॥

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੂਰਮੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਕੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ਭਾਵ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ ।

ਜਾਪੇ ਖੇਡ ਖਿਡਾਰੀ
ਸੁੱਤੇ ਫਾਗ ਨੂੰ ॥ ੩੪ ॥

ਮੁਰਦਾ ਹੋਏ ਪਏ ਰਾਖਸ਼ ਇਉਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੋਲੀਆਂ ਖੇਡ ਕੇ ਖਿਡਾਰੀ ਥੱਕ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹੋਣ ॥੩੪॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸ੍ਰੋਣਵਤ ਬੀਜ ਹਕਾਰੇ ਰਹਦੇ ਸੂਰਮੇ ॥

ਸ੍ਰੋਣਵਤ ਬੀਜ ਨੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਲਏ ।

ਜੋਧੇ ਜੇਡੁ ਮੁਨਾਰੇ ਦਿੱਸਣ ਖੇਤ ਵਿਚਿ ॥

ਇਹ ਸੂਰਮੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਖੜੋਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸਭਨੀ ਦਸਤ ਉਭਾਰੇ ਤੇਗਾਂ ਧੂਹਿਕੈ ॥

ਸਾਰੇ ਰਾਖਸ਼ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਘੁਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰੇ ਆਏ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥

'ਮਾਰ ਲੌ, ਮਾਰ ਲੌ' ਕਰਦੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ।

ਸੰਜਾਤੇ ਠਣਿਕਾਰੇ ਤੇਗੀਂ ਉਭਰੇ ॥

ਸੰਜੋਆਂ ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਘਾੜ ਘੜਨਿ ਠਠਿਆਰੇ
ਜਾਣਿ ਬਣਾਇਕੇ ॥ ੦੫ ॥

ਜਿਵੇਂ ਠਠਿਆਰ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਘੜਦੇ ਹਨ ॥੩੫॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੱਟ ਪਈ ਜਮਧਾਣੀ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਘੂਮਰ ਬਰਗਸਤਾਣੀ ਦਲ ਵਿਚਿ ਘੱਤੀਓ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਉਧੜ ਧੁੰਮੀ-ਮੱਚ ਗਈ ਤੇ ਭਾਜੜ ਪੈ ਗਈ ।

ਸਣੇ ਤੁਰਾ ਪਲਾਣੀ ਡਿੱਗਣ ਸੂਰਮੇ ॥

ਬੜੇ ਬੜੇ ਜੋਧੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਸਮੇਤ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਠਿ ਉਠਿ ਮੰਗਣਿ ਪਾਣੀ ਘਾਇਲ ਘੂਮਦੇ॥

ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਸੂਰਮੇ ਚੱਕਰ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਠ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਏਵਡੁ ਮਾਰਿ ਵਿਹਾਣੀ ਉਪਰ ਰਾਕਸ਼ਾਂ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਮਾਰ ਮਾਰੀ (ਜੋ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।)

ਬਿੱਜਲ ਜਿਉ ਝਰਲਾਣੀ
ਉਠੀ ਦੇਵਤਾ॥ ੩੬॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਇਉਂ ਕੜਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕਦੀ ਹੈ॥ ੩੬॥

ਪਉੜੀ॥

ਚੋਬੀ ਧਉਸ ਉਭਾਰੀ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ॥

ਜਦੋਂ ਨਗਾਰਚੀਆਂ ਨੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਤਦੋਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਭੋ ਸੈਨਾ ਮਾਰੀ ਪਲ ਵਿਚਿ ਦਾਨਵੀ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਦੁਰਗਾ ਦਾਨੋ ਮਾਰੇ ਰੋਹ ਬਢਾਇਕੈ ॥

ਦੁਰੰਗਾ ਨੇ ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸਿਰ ਵਿਚਿ ਤੇਗ ਵਗਾਈ
ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੇ ॥ ੩੭ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਪਉੜੀ ॥

ਅਗਣਤ ਦਾਨੋ ਭਾਰੇ ਹੋਏ ਲੋਹੂਆ ॥

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਡੇ ਵਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ।

ਜੋਧੇ ਜੇਡ ਮੁਨਾਰੇ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ ਦੈ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਜਿਡੇ ਉੱਚੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਦੁਰਗਾ ਨੋ ਲਲਕਾਰੇ ਆਂਵਣ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥

ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਲਲਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇ।

ਦੁਰਗਾ ਸਭ ਸੰਘਾਰੇ ਰਾਕਸ਼ ਆਂਵਦੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰੱਤੂ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਤਿਨ ਤੇ ਭੁਇ ਪਏ ॥

ਉਹਨਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਏ।

ਉਠੇ ਕਾਰਣਿਆਰੇ ਰਾਕਸ਼ ਹੜਹੜਾਇ ॥੩੯॥

ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਲਹੂ ਵਿਚੋਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਰ ਰਾਖਸ਼ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਏ ॥ ੩੯ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਧਗਾ ਸੰਗਲੀਆਲੀ ਸੰਘਰ ਵਾਇਆ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੰਗਲਾਂ ਵਾਲੇ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾਏ ਗਏ।

ਬਰਛੀ ਬੰਬਲੀਆਲੀ ਸੂਰੇ ਸੰਘਰੇ ॥

ਚਮਕੀਲੀਆਂ ਬਰਛੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ।

ਭੇੜਿ ਮਚਿਆ ਬੀਰਾਲੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾਨਵੀਂ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਜੁੱਧ ਮੱਚ ਗਿਆ।

ਮਾਰ ਮਚੀ ਮੁਹਰਾਲੀ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ ਦੈ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸੈਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸਖਤ ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਮੱਚ ਉਠੀ ਭਾਵ ਘਮਸਾਣ ਦਾ ਯੁਧ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਜਣ ਨਟ ਲੱਥੇ ਛਾਲੀ ਢੋਲਿ ਬਜਾਇਕੈ ॥

ਸੂਰਮੇ ਇਉਂ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਜੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਬਾਜੀਗਰ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਲੋਹੂ ਫਾਥੀ ਜਾਲੀ ਲੋਥੀ ਜਮਧੜੀ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਛੀਆਂ ਤੇ ਕਟਾਰਾਂ ਇਉਂ ਧਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਘਣ ਵਿਚਿ ਜਿਉ ਛੰਛ਼ਾਲੀ ਤੇਗਾਂ ਹੱਸੀਆਂ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਇਉਂ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਹੈ।

ਘੁਮਰਆਰਿ ਸਿਆਲੀ ਬਣੀਆਂ ਕੇ ਜਮਾਂ ॥੩੯॥

ਸਿਆਲ ਦੀ ਧੁੰਦ ਵਾਂਗੂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੀ ਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ॥੩੯॥

ਪਉੜੀ ॥

ਧੱਗਾ ਸੂਲਿ ਬਜਾਈਆਂ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਚੋਟਾਂ ਲਾ ਕੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾਏ ਗਏ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਧੂਹਿ ਮਿਆਨੋ ਲਾਈਆਂ ਜੁਆਨੀ ਸੂਰਮੀ ॥

ਸੂਰਬੀਰ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਧੂਹ ਲਈਆਂ ।

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਬਧਾਈਆਂ ਅਗਣਤ ਸੂਰਤਾਂ ॥

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਾ ਲਈਆਂ । (ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਧਕੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਰਾਖਸ਼ ਬਣ ਬਣ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ।

ਦੁਰਗਾ ਸਉਹੇਂ ਆਈਆਂ ਰੋਹ ਬਢਾਇਕੈ ॥

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਰਾਖਸ਼ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ।

ਸਭਨੀ ਆਣ ਵਗਾਈਆਂ ਤੇਗਾਂ ਧੂਹਿਕੈ ॥

ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹੀ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਚਲਾਈਆਂ।

ਦੁਰਗਾ ਸਭ ਬਚਾਈਆਂ ਢਾਲ ਸੰਭਾਲਕੇ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਢਾਲ ਤੇ ਰੋਕੇ।

ਦੇਵੀ ਆਪ ਚਲਾਈਆਂ
ਤਕਿ ਤਕਿ ਦਾਨਵੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸਭ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ।

ਲੋਹੂ ਨਾਲਿ ਡੁਬਾਈਆਂ ਤੇਗਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ ਤਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸਾਰਸੁਤੀ ਜਣ ਨ੍ਹਾਂਈਆਂ ਮਿਲਕੈ ਦੇਵੀਆਂ ॥

ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਦੇਵੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਰਸਤੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭੇ ਮਾਰ ਗਿਰਾਈਆਂ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ ਦੇ ॥

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਸਭ ਸ਼ਕਲਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ।

ਤਿਦੂੰ ਫੇਰ ਸਵਾਈਆਂ
ਹੋਈਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ॥ ੪੦ ॥

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ॥ ੪੦ ॥

(ਉਸ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਇਕ ਇਕ ਰਾਖਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।)

ਪਉੜੀ ॥

ਸੂਰੀ ਸੰਘਰਿ ਰਚਿਆ
ਢੋਲ ਸੰਖ ਨਗਾਰੇ ਵਾਇਕੈ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਢੋਲ, ਸੰਖ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾ ਕੇ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

ਚੰਡ ਚਿਤਾਰੀ ਕਾਲਕਾ
ਮਨ ਬਾਹਲਾ ਰੋਸ ਬਢਾਇਕੈ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਵਧਾ ਕੇ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਰਿਆ ਭਾਵ ਕਾਲਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦਿਆ।

ਨਿਕਲੀ ਮੱਥਾ ਫੋੜਿਕੈ
ਜਨ ਫਤੇ ਨੀਸਾਣ ਬਜਾਇਕੈ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਮੱਥਾ ਪਾੜ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ, ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਫਤਹ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਕਾਲਕਾ ਆਈ।

ਜਾਗ ਸੁ ਜੰਮੀ ਜੁੱਧ ਨੂੰ
ਜਰਵਾਣਾ ਜਣ ਮਰੜਾਇਕੈ ॥

ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਜੰਮਦਿਆਂ ਸਾਰ ਜੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਉਂ ਗਰਜਦੀ ਆਈ ਜਿਵੇਂ ਬੀਰਭੱਦਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀਆਂ ਜਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਰਜਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦਲ ਵਿਚਿ ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ
ਜਣ ਸ਼ੀਂਹ ਤੁਰਿਆ ਗਣਿਣਾਇਕੈ ॥

ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਗਰਜਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਵਿਸੂਲਾ ਹੋਇਆ
ਤਿਹੁ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖੁਨਸਾਇਕੈ ॥

ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਬੜਾ ਕਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਰੋਹ ਸਿਧਾਈਆਂ ਚਕ੍ਰਪਾਣ
ਕਰ ਨੰਦਾ ਖੜਗ ਉਠਾਇਕੈ ॥

ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਬੜੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਭਰੀ ਹੋਈ ਇਕ ਹਥ ਵਿਚ ਚੱਕਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਈ।

ਅਗੈ ਰਾਖਸ਼ ਬੈਠੇ ਰੋਹਲੇ
ਤੀਰੀ ਤੇਗੀ ਛਹਬਰ ਲਾਇਕੈ ॥

ਅੱਗੇ ਰਾਖਸ਼ ਵੀ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭਰੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲਕਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪਕੜ ਪਛਾੜੇ ਰਾਕਸ਼ਾਂ
ਦਲ ਦੈਂਤਾਂ ਅੰਦਰਿ ਜਾਇਕੈ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਟਕਾ ਪਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ।

ਬਹੁ ਕੇਸੀ ਪਕੜਿ ਪਛਾੜਿਅਨਿ
ਤਿਨ ਅੰਦਰ ਧੂਮ ਰਚਾਇਕੈ ॥

ਕਾਲਕਾ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਗਰਜਦੀ ਹੋਈ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਵਗਾਹ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ।

ਬਡੇ ਬਡੇ ਚੁਣ ਸੂਰਮੇ
ਗਹਿ ਕੋਟੀ ਦਏ ਚਲਾਇਕੈ ॥

ਤੀਰ ਚਲਾ ਚਲਾ ਕੇ ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਰਣ ਕਾਲਿ ਗੁੱਸਾ ਖਾਇਕੈ ॥ ੪੧ ॥

ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਗੁਸਾ ਖਾਕੇ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ॥੪੧॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੂਹਾ ਕੰਧਾਰਾਂ ਮੁਹਿ ਜੁੜੇ
ਅਣੀਆਰਾ ਚੋਈਆਂ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਡਟੀਆਂ ਤੇ ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਿੱਖਿਆਂ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਚੋਣ ਲਗਾ।

ਧੂਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਣਾਂ ਤਿੱਖੀਆਂ
ਨਾਲ ਲੋਹੂ ਧੋਈਆਂ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਧੂਹ ਲਈਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਧੋਤਾ ਭਾਵ ਲਹੂ ਵਿਚ ਤਰ ਕੀਤਾ।

ਹੂਰਾਂ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਨੂੰ
ਘਤਿ ਘੇਰਿ ਖਲੋਈਆਂ ॥

ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਤਿੱਖੀਆਂ

ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਅਪੱਛਰਾਂ ਹਨ। ਜੋ ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ ਨੂੰ ਵਰਨ ਲਈ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾੜਾ ਵੇਖਨ ਲਾੜੀਆਂ
ਚਉਗਿਰਦੇ ਹੋਈਆਂ ॥੪੨॥

ਜਾਂ ਇਉਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਇਹ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਾੜੀਆਂ ਬਣਕੇ ਆਪਣੇ ਲਾੜੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ॥ ੪੨ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਚੋਬੀ ਧਉਸਾ ਪਾਈਆਂ ਦਲਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ॥

ਨਗਾਰਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦਸਤੀ ਧੂਹ ਨਚਾਈਆਂ ਤੇਗਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ॥

ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮਾਇਆ।

ਸੂਰਿਆਂ ਦੇ ਤਨ ਲਾਈਆਂ ਗੋਸ਼ਤ ਗਿੱਧੀਆਂ ॥

ਉਹ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਗਿੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਖੋਭੀਆਂ।

ਬਿੱਧਣ ਰਾਤੀ ਆਈਆਂ ਮਰਦਾ ਘੋੜਿਆਂ ॥

ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਐਸੀ ਕਟਾ ਵਢ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਰਾਤ ਆ ਗਈ।

ਜੋਗਣੀਆਂ ਮਿਲਿ ਧਾਈਆਂ ਲੋਹੂ ਭੱਖਣਾ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਲਈ ਜੋਗਣੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ।

ਫਉਜਾਂ ਮਾਰ ਹਟਾਈਆਂ ਦੇਵਾਂ ਦਾਨਵਾਂ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਮਚਾ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਭੱਜਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਥੈ ॥

ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਚਾਰ ਜਾ ਕੇ ਸੁਣਾਏ।

ਭੂਈਂ ਨ ਪਉਣੇ ਪਾਈਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਰਕਤ ਦੀਆਂ ॥

ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਕਤ ਬੀਜ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਣ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕਾਲੀ ਖੇਤ ਖਪਾਈਆਂ ਸਭੇ ਸੂਰਤਾ ॥

ਕਾਲੀ ਨੇ ਰਕਤ ਬੀਜ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਸਭ ਸ਼ਕਲਾਂ (ਰਾਖਸ਼) ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਬਹੁਤੀ ਸਿਰੀ ਬਿਹਾਈਆ
ਘੜੀਆਂ ਕਾਲ ਕੀਆਂ ॥

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਆ ਪਹੁੰਚੀਆਂ।

ਜਾਣ ਨ ਜਾਏ ਮਾਈਆ
ਜੂਝੇ ਸੂਰਮੇ ॥ ੪੩ ॥

ਸੂਰਮੇ ਮਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਉਂ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਣਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥੪੩॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੁੰਭ ਸੁਣੀ ਕਰਹਾਲੀ ਸ੍ਰੋਣਵਤ ਬੀਜ ਦੀ ॥

ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੋਣਵਤ ਬੀਜ ਦੀ ਹੋਈ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ।

ਰਣ ਵਿਚ ਕਿਨੈ ਨ ਝਾਲੀ ਦੁਰਗਾ ਆਂਵਦੀ ॥

(ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਕਿ) ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਿਆ।

ਬਹੁਤੇ ਬੀਰ ਜਟਾਲੀ ਉਠੇ ਆਖਕੈ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮਾਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਜਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰ ਰਾਖਸ਼ ਬੜੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਏ।

ਚੋਟਾਂ ਪਾਨ ਤਬਾਲੀ ਜਾਸਨ ਜੁੱਧ ਨੂੰ ॥

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਗਾਰਚੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲਾਓ ! ਸੂਰਮੇ ਜੁਧ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ ।

ਥਰਿ ਥਰਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਹਾਲੀ ਦਲਾਂ ਚੜੰਦਿਆਂ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਲ ਚੱਲਣ ਸਮੇਂ ਧਰਤੀ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਣ ਲਗ ਪਈ ।

ਨਾਉ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਹਾਲੀ
ਸ਼ਹੁ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚਿ ॥

ਧਰਤੀ ਇਉਂ ਕੰਬ ਉਠੀ ਜਿਵੇਂ ਡੂੰਘੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਫਸੀ ਬੇੜੀ ਡੋਲਦੀ ਹੈ ।

ਧੂੜਿ ਉਤਾਹਾਂ ਘਾਲੀ ਛੜੀ ਤੁਰੰਗਮਾਂ ॥

ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਡਿਆ ਘੱਟਾ ਅਸਮਾਨ ਤਕ ਛਾ ਗਿਆ ।

ਜਾਣਿ ਪੁਕਾਰੂ ਚਾਲੀ ਧਰਤੀ ਇੰਦ੍ਰ ਥੇ ॥੪੪॥

ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਇੰਦਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ॥੪੪॥

ਪਉੜੀ ॥

ਆਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਆਹਰੀਆਂ
ਸੈਣ ਸੂਰਿਆਂ ਸਾਜੀ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਾਰ (ਉਤਸ਼ਾਹ) ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਚੱਲੇ ਸਉਹੇ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ਜਣ ਕਾਬੈ ਹਾਜੀ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਉਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ ਮਾਨੋ ਕਾਅਬੇ ਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੀਰੀ ਤੇਗੀ ਜਮਧੜੀ ਰਣ ਵੰਡੀ ਭਾਜੀ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿਚ ਤੀਰ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਟਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਜੀ ਵੰਡੀ ਭਾਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਕ ਘਾਇਲ ਘੂਮਨ ਸੂਰਮੇ
ਜਣ ਮਕਤਬ ਕਾਜੀ ॥

ਕਈ ਸੂਰਮੇ ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਉਂ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਦਰਸੇ ਵਿਚ ਕਾਜੀ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਹਿਲਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਬੀਰ ਪਰੋਤੇ ਬਰਛੀਏ
ਜਿਉਂ ਝੁਕ ਪਉਨ ਨਿਵਾਜੀ ॥

ਕਈ ਸੂਰਮੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬਰਛੀ ਵਿਚ ਪਰੋਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਮਾਜ਼ੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਧਰਤੀ ਤੇ ਝੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਦੁਰਗਾ ਸਉਹੇ ਖੁਨਸਕੈ
ਖੁਨਸਾਇਨ ਤਾਜੀ ॥

ਕਈ ਸੂਰਮੇ ਬੜੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਨਚਾਉਂਦੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਧਾਵਨ ਦੁਰਗਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ
ਜਿਉ ਭੁਖਿਆਏ ਪਾਜੀ ॥

ਕਈ ਰਾਖਸ਼ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਭੁਖਾ ਖਾਣਾ ਵੇਖ ਕੇ ਭੱਜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਦੇ ਨ ਰੱਜੇ ਜੁੱਧ ਤੇ
ਰਜ ਹੋਏ ਰਾਜੀ ॥੪੫॥

ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਜਿਹੜੇ ਕਦੀ ਜੰਗ ਕਰ ਕੇ ਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵ ਥਕ ਗਏ ਹਨ ॥੪੫॥

ਪਉੜੀ ॥

ਬੱਜੇ ਸੰਗਲੀਆਲੇ ਸੰਘਰ ਡੋਹਰੇ ॥

ਸੰਗਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦੂਹਰੇ ਨਗਾਰੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਵੱਜੇ ।

ਡਹੇ ਜੁ ਖੇਤ ਜਟਾਲੇ ਹਾਠਾਂ ਜੋੜਿਕੈ ॥

ਜਟਾਧਾਰੀ ਰਾਖਸ਼ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਈਆਂ ।

ਨੇਜੇ ਬੰਬਲੀਆਲੇ ਦਿਸਨ ਓਰੜੇ ॥

ਝੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇਜ਼ੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਚਲੇ ਜਾਣ ਜਟਾਲੇ ਨ੍ਹਾਵਣ ਗੰਗ ਨੂੰ ॥੪੬॥

ਦੁਰਗਾ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਟਾਧਾਰੀ ਸਾਧੂ ਗੰਗਾ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ॥ ੪੬ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਦਾਨਵੀ ਸੂਲ ਹੋਈਆਂ ਕੰਗਾਂ ॥

ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰ ਕੇ ਜੰਗ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਸੋਚਣ ਲਗੇ ।

ਵਾਛੜ ਘੱਤੀ ਸੂਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤ ਖਤੰਗਾਂ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਧੂਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਣਾ ਤਿੱਖੀਆਂ
ਬਢ ਲਾਹਿਨਿ ਅੰਗਾਂ ॥

ਸੂਰਮੇ ਤੇਜ਼ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਅੰਗ ਵੱਢ ਵੱਢ ਕੇ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਦਲਾਂ ਮਿਲੰਦਿਆਂ
ਭੇੜ ਪਾਇਆ ਨਿਹੰਗਾਂ ॥੪੭॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਜੁੱਧ ਮੱਚ ਗਿਆ ॥੪੭॥

ਪਉੜੀ ॥

ਓਰੜ ਫਉਜਾਂ ਆਈਆਂ ਬੀਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕੰਧਾਰੀ ॥

ਬੜੇ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ ਫੌਜਾਂ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸੜਕ ਮਿਆਨੋ ਕਢੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤਰਵਾਰੀ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਸਰ ਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ।

ਕੜਕ ਉਠੇ ਰਣ ਮਚਿਆ ਵਡੇ ਹੰਕਾਰੀ ॥

ਬੜੇ ਬੜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਰਾਖਸ਼ ਜੰਗ ਤੇਜ ਹੋਣ ਤੇ ਗੱਜਣ ਲਗੇ।

ਸਿਰ ਧੜ ਬਾਹਾਂ ਗਨ ਲੈ ਫੁਲ ਜੇਹੈ ਬਾੜੀ ॥

ਸਿਰਾਂ, ਧੜਾ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਪਏ ਇਉਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਨੇ ਫੁਲ ਤੋੜ ਕੇ ਢੇਰ ਲਾਏ ਹਨ।

ਜਾਪੇ ਕੱਟੇ ਬਾਢੀਆਂ
ਰੁਖ ਚੰਦਨਿ ਆਰੀ ॥ ੪੮ ॥

(ਜਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਕੱਟੇ ਅੰਗ ਇਉਂ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤਰਖਾਣ ਨੇ ਆਰੀ ਨਾਲ ਚੰਦਨ ਦੇ ਰੁੱਖ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁਟੇ ਹਨ ॥੪੮॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾਂ ਮੁਹਿ ਜੁੜੇ
ਜਾਂ ਸੱਟ ਪਈ ਖਰਵਾਰ ਕਉ ॥

ਜਦੋਂ ਖੋਤੇ ਦੇ ਚੰਮ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਗਾਰੇ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈਆਂ।

ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੈਬਰਿ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ
ਤੱਕ ਮਾਰੇ ਭਲੇ ਜੁਝਾਰ ਕੱਉ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਤੀਰ ਮਾਰੇ ।

ਪੈਦਲ ਮਾਰੇ ਹਾਥੀਆਂ
ਸੰਗ ਰਥ ਗਿਰੇ ਅਸਵਾਰ ਕੱਉ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਦਲ ਫੌਜਾਂ, ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ ਰੱਥਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ।

ਸੋਹਨ ਸੰਜਾ ਬਾਗੜਾ
ਜਣੁ ਲੱਗੇ ਫੁਲ ਅਨਾਰ ਕੱਉ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਜੋਆਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੁੱਲ ਇਉਂ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਨਾਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਫੁੱਲ ਲਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਗੁੱਸੇ ਆਈ ਕਾਲਕਾ
ਹਥ ਸੱਜੇ ਲੈ ਤਲਵਾਰ ਕੱਉ ॥

ਕਾਲਕਾ ਦੇਵੀ ਬੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਗਈ ।

ਏਦੂ ਪਾਰਉ ਓਤ ਪਾਰ
ਹਰਿਨਾਕਸਿ ਕਈ ਹਜਾਰ ਕੱਉ ॥

ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਕ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿਣ ਇਕਾ ਰਹੀ ਕੰਧਾਰ ਕੱਉ ॥

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕੱਲੀ ਦੇਵੀ ਜਿੱਤੀ ਜ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਦ ਰਹਮਤ ਤੇਰੇ ਵਾਰ ਕੱਉ ॥ ੪੯ ॥

ਹੇ ਦੁਰਗਾ ! ਤੇਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ॥ ੪੯ ॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾ ਮੁਹਿ ਜੁੜੇ
ਸੱਟ ਪਈ ਜਮਧਾਣ ਕਉ ॥

ਜਮ ਰਾਜਾ ਦੇ ਵਾਹਣ ਝੋਟੇ ਦੇ ਚੰਮ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਗਾਰੇ ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲਗੀਆਂ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਈਆਂ।

ਤਦ ਖਿੰਗ ਨਸੁੰਭ ਨਚਾਇਆ
ਡਾਲ ਉਪਰਿ ਬਰਗਸਤਾਣ ਕੱਉ ॥

ਤਦ ਨਿਸੁੰਭ ਨੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਜਾਲੀਦਾਰ ਬਣਿਆ ਝੁੱਲ ਪਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਚਾਇਆ।

ਫੜੀ ਬਿਲੰਦ ਮੰਗਾਇਓਸ
ਫੁਰਮਾਇਸ ਕਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਕੱਉ ॥

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਧਨੁਖ ਫੜ ਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਫੁਰਮਾਇਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ।

ਗੁੱਸੇ ਆਈ ਸਾਹਮਣੇ
ਰਣ ਅੰਦਰਿ ਘੱਤਣ ਘਾਣ ਕੱਉ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨਿਸੁੰਭ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ, ਤਦ ਉਹ ਬੜਾ ਘਮਸਾਣ ਦਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਈ।

ਅਗੈ ਤੇਗ ਵਗਾਈ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ॥
ਬਢ ਸੁੰਭਣ ਬਹੀ ਪਲਾਣ ਕੱਉ ॥

ਦੇਵੀ ਨੇ ਅਗੇ ਵਧ ਕੇ ਨਿਸੁੰਭ ਨੂੰ ਐਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਤਲਵਾਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗੀ।

ਰੜਕੀ ਜਾਇਕੇ ਧਰਤ ਕੱਉ
ਬਢ ਪਾਖਰ ਬੱਢ ਕਿਕਾਣ ਕੱਉ ॥

ਘੋੜੇ ਤੇ ਪਲਾਣ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ।

ਬੀਰ ਪਲਾਣੋ ਡਿੱਗਿਆ
ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ ਸੁੰਭ ਸੁਜਾਣ ਕਉ ॥

ਬਹਾਦਰ ਨਿਸੁੰਭ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਬਾਸ਼ ਸਲੋਣੇ ਖਾਣ ਕੱਉ ॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ।

ਸਦਾ ਸਾਬਾਸ਼ ਤੇਰੇ ਤਾਣ ਕੱਉ ॥

ਹੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ! ਤੇਰੇ ਬਲ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ।

ਤਾਰੀਫਾਂ ਪਾਨ ਚਬਾਣ ਕੱਉ ॥

ਤੇਰੇ ਪਾਨ ਬੀੜੇ ਚੱਬਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਲੜਾਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ।

ਸਦ ਰਹਿਮਤ ਕੈਫਾ ਖਾਣ ਕੱਉ ॥

ਤੇਰੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੇ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼!

ਸਦ ਰਹਮਤ ਤੁਰੇ ਨਚਾਣ ਕੱਉ ॥੫੦॥

(ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ) ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਤੇ ਭੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ। (ਤੇਰਾ ਹਰ ਕੰਮ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਯੋਗ ਹੈ) ॥੫੦॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਦਾਨਵੀ ਗਾਹ ਸੰਘਰਿ ਕੱਥੇ ॥

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੁੱਧ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਓਰੜ ਉਠੇ ਸੂਰਮੇ ਆ ਡਾਹੇ ਮੱਥੇ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਰਬੀਰ ਉੱਲਰ ਪਏ ਤੇ ਉਹ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਡਟੇ ।

ਕੱਟ ਤੁਫੰਗੀ ਕੈਬਰੀ ਦਲ ਗਾਹਿ ਨਿਕੱਥੇ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ।

ਦੇਖਨਿ ਜੰਗ ਫਰੇਸ਼ਤੇ ਅਸਮਾਨੋ ਲੱਥੇ ॥੫੧॥

ਇਸ ਘਮਸਾਨ ਦੇ ਮਚੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ॥੫੧॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾਂ ਮੁਹ ਜੁੜੇ ਦਲ ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ॥

ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਨਗਾਰਾ ਵੱਜਣ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਓਰੜ ਆਏ ਸੂਰਮੇ ਸਿਰਦਾਰ ਰਣਿਆਰੇ ॥

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸਰਦਾਰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਲੈ ਕੈ ਤੇਗਾਂ ਬਰਛੀਆਂ ਹਥਿਆਰ ਉਭਾਰੇ ॥

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਬਰਛੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਚੇ ਕੀਤੇ।

ਟੋਪ ਪਟੇਲਾ ਪਾਖਰਾਂ ਗਲਿ ਸੰਜ ਸਵਾਰੇ ॥

ਉਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਟੋਪ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਤੇ ਸੰਜੋਆਂ ਪਹਿਨੀਆਂ।

ਲੈ ਕੇ ਬਰਛੀ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ
ਬਹੁ ਦਾਨਵ ਮਾਰੇ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਰਛੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰ ਦਿਤੇ।

ਚੜ੍ਹੇ ਰਥੀ ਗਜ ਘੋੜਿਈਂ
ਮਾਰ ਭੁਇ ਤੇ ਡਾਰੇ ॥

ਰਥਾਂ, ਹਾਥੀਆਂ, ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਜਣੁ ਹਲਵਾਈ ਸੀਖ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹ ਵੜੇ ਉਤਾਰੇ ॥੫੨॥

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਬਰਛੀ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੂਰਮੇ ਇਉਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲਵਾਈ ਨੇ ਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਖ ਤੇ ਪ੍ਰੋਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੫੧॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾਂ ਮੁਹਿ ਜੁੜੇ ਨਾਲ ਧਉਸਾ ਭਾਰੀ ॥

ਜਦੋਂ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਿਆ ਤਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਲਈ ਭਗਉਤੀ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ਵਰ ਜਾਗਣਭਾਰੀ॥

ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਬੜੀ ਚਮਕਦਾਰ ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਈ।

ਲਾਈ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੋ ਰਤੁ ਪੀਐ ਪਿਆਰੀ ॥

ਉਹ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਹੂ ਨੂੰ ਪਿਆਸਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪੀਤਾ।

ਸੁੰਭ ਪਲਾਣੋ ਡਿੱਗਿਆ ਉਪਮਾ ਬੀਚਾਰੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਵਾਰ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਸੁੰਭ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਵੀ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਉਪਮਾ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ ਕਿ–

ਡੁਬ ਰੱਤੂ ਨਾਲਹੁ ਨਿਕਲੀ ਬਰਛੀ ਦੁਧਾਰੀ ॥

ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਬਰਛੀ ਸੁੰਭ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਇਉਂ ਨਿਕਲੀ ।

ਜਾਣ ਰਜਾਦੀ ਉਤਰੀ
ਪੈਨੁ ਸੂਹੀ ਸਾਰੀ ॥ ਪ੩ ॥

ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਸਾੜ੍ਹੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ॥ਪ੩॥

ਪਉੜੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਅਤੈ ਦਾਨਵੀ
ਭੇੜ ਪਇਆ ਸਬਾਹੀ ॥

ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਜੂਤੇ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ
ਗਹ ਸਭਨੀ ਬਾਹੀ ॥

ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਫੜ ਲਏ ।

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਸੰਘਾਰਿਆ ਵਥ ਜੇਹੇ ਸਾਹੀ ॥

ਸ਼ੁੰਭ ਤੇ ਨਿਸ਼ੁੰਭ, ਜੋ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਐਸ਼੍ਵਰਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਫਉਜਾਂ ਰਾਕਸਿਆਰੀਆਂ ਦੇਖਿ ਰੋਵਨਿ ਧਾਹੀ ॥

ਸ਼ੁੰਭ ਤੇ ਨਿਸ਼ੁੰਭ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਵੇਖ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਰੋਣ ਲਗੀਆਂ।

ਮੋਹਿ ਕੁੜੂਚੇ ਘਾਹ ਦੇ ਛੱਡ ਘੋੜੇ ਰਾਹੀ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਆਪਣਿਆਂ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਗੁੱਛੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਭਜ ਉਠੇ।

ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰੀਅਨ ਮੁੜ ਝਾਕਨ ਨਾਹੀ ॥੫੪॥

ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਐਸੀ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ ॥੫੪॥

ਪਉੜੀ ॥

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਪਠਾਇਆ
ਜਮ ਦੇ ਧਾਮ ਨੋ ॥

ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਸੁੰਭ ਤੇ ਨਿਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਮਲੋਕ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ।

ਇੰਦਰ ਸੱਦ ਬੁਲਾਇਆ
ਰਾਜ ਅਭਖੇਖ ਨੋ ॥

ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸੁਰਗਪੁਰੀ ਦਾ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦੇਣ ਲਈ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸੱਦ ਲਿਆ ।

ਸਿਰ ਪਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਇਆ
ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੈ ॥

ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਦਾ ਰਾਜ ਸੌਂਪ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤਰ ਝੁਲਾਇਆ ।

ਚਉਦਹ ਲੋਕਾਂ ਛਾਇਆ
ਜਸੁ ਜਗਮਾਤ ਦਾ ॥

ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸੁਰਗਪੁਰੀ ਦਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਜਸ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਛਾ ਗਿਆ ।

ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸੱਭੇ ਪਉੜੀਆਂ ॥

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦਾ ਜਸ ਅਸੋਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੈ।

ਫੇਰ ਨ ਜੂਨੀ ਆਇਆ
ਜਿਨਿ ਇਹ ਗਾਇਆ ॥੫੫॥

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਇਸ ਜਸ ਮਈ ਵਾਰ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਰ ਜਨਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਭਾਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ॥੫੫॥

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਟੀਕ ਸਮਾਪਤ ॥

* * *

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੇ ਛੰਦ ॥

ਛੱਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਛੰਦ ਪਿਹਲਾ ॥੧॥

ਨਮੋ ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ ਅਨੰਤੀ ਸ੍ਵੈਯਾ
ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੇਸ੍ਵਰੀ ਜੋਗ ਮੈਯਾ
ਨਮੋ ਕੇਹਰੀ ਬਾਹਨੀ ਸਤ੍ਰ ਹੰਤੀ
ਨਮੋ ਸਾਰਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਯਾ ਪੜੰਤੀ
ਨਮੋ ਰਿੱਧਿ ਦਾ ਸਿੱਧਿ ਦਾ ਬੁੱਧਿ ਦੈਨੀ
ਨਮੋ ਕਾਲ ਕੇ ਕਾਲ ਕਉ ਕਾਲ ਛੈਨੀ
ਨਮੋ ਕਾਲ ਆਕਾਲ ਹੈ ਹੇਰ ਤੇਰੋ
ਨਮੋ ਤੀਨ ਹੂੰ ਲੋਕ ਕੀਨੋ ਅਹੇਰੋ
ਨਮੋ ਜੋਤਿ ਜ੍ਵਾਲਾ ਤੁਮੈ ਬੇਦ ਗਾਵੈਂ
ਸੁਰਾ ਸੁਰ ਰਿਖੀਸ੍ਵਰ ਨਹੀਂ ਭੇਦ ਪਾਵੈਂ
ਤੁਹੀ ਜੋਗ ਜੁਗਤਣ ਤੁਹੀ ਖੜਗ ਧਾਰੋ

ਤੁਹੀ ਜੈ ਕਰੰਤੀ ਅਸੁਰ ਗਹਿ ਪਛਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਜੋਗਣੀ ਖੱਪ੍ਰ ਭਰਣੀ ਅਦੋਖੀ
ਰਕਤ ਬੀਜ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ ਪਕੜ ਸੋਖੀ
ਤੁਹੀ ਜਲ ਥਲੇ ਪਰਬਤੇ ਗਿਰਿ ਨਿਵਾਸੀ
ਤੁਹੀ ਸਭ ਘਟਨ ਮੈਂ ਨਿਰਾਲਮ ਪ੍ਰਕਾਸੀ
ਤੁਹੀ ਦੁਸ਼ਟ ਦਾਹਨਿ ਤੁਹੀ ਸਰਬ ਪਾਲੀ
ਤੁਹੀ ਬ੍ਰਿੱਛ ਪੁਹਿਪਾ ਤੁਹੀ ਆਪ ਮਾਲੀ
ਤੁਹੀ ਵਿਸ੍ਵ ਭਰਣੀ ਤੁਹੀ ਜਗ ਪ੍ਰਕਾਸੀ
ਤੁਹੀ ਅਲਖ ਬਰਨੀ ਤੁਹੀ ਭੂ ਅਕਾਸੀ
ਨਮੋ ਜਵਾਲਪਾ ਦੇਵਿ ਦੁਰਗੇ ਭਵਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਲੋਕ ਨਵਖੰਡ ਮੇਂ ਤੁਮ ਪ੍ਰਧਾਨੀ
ਅਟਲ ਛਤ੍ਰ ਧਰਣੀ ਤੁਹੀ ਆਦਿ ਦੇਵੰ
ਸਕਲ ਮੁਨਜਨਾ ਤੋਹਿ ਨਿਜ ਦਿਨ ਸਰਵੰ
ਤੁਹੀ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਕੀ ਜੋਤਿ ਛਾਜੇ
ਸਦਾ ਜੈ ਸਦਾ ਜੈ ਸਦਾ ਜੈ ਬਿਰਾਜੈ
ਯਹੀ ਦਾਸ ਮਾਂਗੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕੀਜੈ

ਸ੍ਰੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਭਗਤ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਦੀਜੈ
ਤੁਹੀ ਜਾਗਤੀ ਜੋਤਿ ਜ੍ਵਾਲਾ ਸਰੂਪੀ
ਤੁਹੀ ਜਗ ਸਕਲ ਮਹਿ ਰਮੰਤਿ ਅਨੂਪੀ
ਮਹਾਂ ਮੂੜ ਹਉਂ ਦਾਸ ਦਾਸਨ ਤਿਹਾਰਾ
ਪਕੜ ਬਾਂਹ ਭਉਜਲ ਕਰਹੁ ਬੇਗ ਪਾਰਾ
ਫਤਹਿ ਡੰਕ ਬਾਜੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਯੌਂ ਕਰੀਜੇ
ਯਹੀ ਬਾਰਤਾ ਦਾਸ ਕੀ ਨਿਤ ਸੁਣੀਜੈ
ਕਰਹੁ ਹੁਕਮ ਅਪਨਾ ਸਭੈ ਦੁਸਟ ਘਾਊਂ
ਤੁਰਕ ਹਿੰਦ ਕਾ ਸਕਲ ਝਗਰਾ ਮਿਟਾਊਂ
ਅਗਮ ਸੂਰਬੀਰਾ ਉਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ
ਪਕੜ ਤੁਰਕ ਗਨ ਕਉਂ ਕਰੇਂ ਵੇ ਨਿਰੋਧਾ
ਸਕਲ ਜਗਤ ਮਹਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗਾਜੈ
ਜਗੇ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁਨ ਸਕਲ ਦੁੰਦ ਭਾਜੈ
ਜਪਉਂ ਜਾਪ ਏਕੈ ਹਰੇ ਹਾਂਰ ਅਕਾਲੰ
ਹੈ ਰਬ ਦੁਨੀਆਂ ਸਭ ਛਿਨੱਕ ਮੈਂ ਨਿਹਾਲੰ
ਸੁਣਹੁ ਤੁਮ ਭਵਾਨੀ ਹਮਨ ਕੀ ਪੁਕਾਰੇ
ਕਰਹੁ ਦਾਸ ਪਰ ਮਿਹਰ ਅਪਰੰ ਅਪਾਰੇ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਦ੍ਵਾਰ ਤੁਮਾਰੇ ਠਾਢ ਹਉਂ ਇਕ ਬਰ ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪੋਂ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਰਹੂੰ ਸ਼ਰਨ ਮੈਂ ਤੋਹਿ ॥ ੧ ॥

ਛੰਦ ਦੂਜਾ ॥੨॥

ਨਮੋ ਕਾਲਕਾ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ
ਨਮੋ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਨਾਸਨਿ ਭਵਾਨੀ
ਨਮੋ ਚੰਡ ਅਰ ਮੁੰਡ ਸੰਘਾਰ ਕਾਰੀ
ਨਮੋ ਰਕਤ ਬੀਜਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਾਰੀ
ਨਮੋ ਬੇਦ ਬਿੱਦਯਾ ਨਮੋ ਜੱਗਯ ਰੂਪਾ
ਨਮੋ ਅੰਜਨੀ ਪੂਰਨਾ ਭੂਪ ਭੂਪਾ
ਨਮੋ ਜੈ ਅਨੰਤੀ ਭੱਦ੍ਰਕਾਲੀ ਅਥਾਹੰ
ਨਮੋ ਭਗਵਤੀ ਤੇਜਵੰਤੀ ਅਢਾਹੰ
ਨਮੋ ਸ਼ਕਤਿ ਰੂਪਣ ਅਗੰਮਣ ਅਡੋਲਾ
ਨਮੋ ਖੜਗ ਧਾਰਣ ਅਕੰਦਣ ਅਤੋਲਾ
ਨਮੋ ਗਰਬ ਗੰਜਨ ਸਿਰੀ ਜੋਗ ਮਾਯਾ

ਸਭੈ ਥਕ ਰਹੇ ਮਰਮ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਪਾਯਾ
ਤੁਹੀ ਜਲ ਅਗਨਿ ਪਵਨ ਤੂੰ ਹੂਰ ਨੂਰਾ
ਤੁਹੀ ਜੋਤਿ ਉਡਗਨ ਤੁਹੀ ਚੰਦ ਸੂਰਾ
ਤੁਹੀ ਖੇਚਰਾ ਭੂਚਰਾ ਜੋਧ ਬੀਰੇ
ਤੁਹੀ ਰੱਛਨੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਰੂਪਨ ਗਹੀਰੇ
ਤੁਹੀ ਜਗਤ ਜਨਨੀ ਅਨੰਤੀ ਅਕਾਲੇ
ਤੁਹੀ ਅੰਨ ਦੇਨੀ ਸਭਨ ਕੋ ਪਾਲੇ
ਤੁਹੀ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਭੂਮੰ ਸਰੂਪੀ
ਤੁਹੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਬ੍ਰਹਮ ਇੰਦ੍ਰ ਅਨੂਪੀ
ਤੁਹੀ ਸੀਤਲਾ ਤੋਤਲਾ ਬਾਕ ਬਾਨੀ
ਨਮੋ ਦੰਭਕਾ ਮੰਗਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭਵਾਨੀ
ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਬਿਨਾਂ ਕੋਇ ਰੱਛਕ ਹਮਾਰਾ
ਤੁਹੀ ਆਦਿ ਕੁਮਾਰ ਦੇਵੀ ਅਪਾਰਾ
ਤੁਹੀ ਦੇਵਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਤਾ ਕਹਾਯੰ
ਤੁਹੀ ਨੈਨਾ ਦੇਵੀ ਅਲਖ ਜਗ ਸਹਾਯੰ
ਤੁਹੀ ਥੰਭ ਸਿਉਂ ਨਿਕਸ ਨਰਸਿੰਘ ਹੋਈ
ਉਦਰ ਹਰਨਾਖਸ ਕਾ ਨਖਹੁ ਕਰ ਪਰੋਈ

ਤੁਹੀ ਕੱਛ ਹੁਇ ਦੈਤ ਮਧ ਕੀਟ ਜਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਹੋਇ ਬੈਰਾਹ ਹਿਰਨਾਖਯ ਮਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਹੋਇ ਬਾਵਨ ਮਹਾਂ ਛਲ ਦਿਖਾਯੋ
ਪਕੜ ਰਾਜੇ ਬਲ ਕੋ ਪਤਾਲੇ ਪਠਾਯੋ
ਤੁਹੀ ਹੋਇ ਪਰਸਰਾਮ ਜਗ ਮਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ
ਸਕਲ ਛੱਤ੍ਰੀਯਨ ਕੋ ਕਰਯੋ ਛੈ ਬਿਨਾਸ਼ੀ
ਤੁਹੀ ਫਿਰ ਭਈ ਰਾਮਚੰਦਰ ਅਪਾਰਾ
ਪਕੜ ਦੈਤ ਲੰਕੇਸ ਰਾਵਨ ਪਛਾਰਾ
ਤੁਹੀ ਮੁਕਤਿ ਦਾਯਕ ਸਦਾ ਸੁਭ ਕਹੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਸੂਰ ਬਲਬੀਰ ਦੁਸਮਣ ਦਹੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਰਾਧਕਾ ਰੁਕਮਣੀ ਤੂੰ ਕੁਸੱਲਯਾ
ਤੁਹੀ ਅੰਜਨੀ ਰੇਨਕਾ ਤੂੰ ਅਹਿੱਲਯਾ
ਤੁਹੀ ਭਰਣ ਪੋਖਣ ਸਭਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲੀ
ਕਰਹੁ ਮੋਹਿ ਮੁਕਤਾ ਕਟਹੁ ਭਰਮ ਜਾਲੀ
ਨਮੋ ਦੁਖ ਹਰੰਤੀ ਅਨੰਦਨ ਸਰੂਪਾ
ਅਪਨ ਦਾਸ ਪਰ ਮਿਹਰ ਕੀਜੈ ਅਨੂਪਾ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਦਾਸ ਜਾਨ ਕਰ ਆਪਣਾ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ਮੋਹਿ ॥
ਇਹੈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਸ ਕੀ ਸੁਣਹੁ ਭਵਾਨੀ ਤੋਹਿ॥੨॥

ਛੰਦ ਤੀਜਾ ॥੩॥

ਤੁਹੀ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛਣ ਤੁਹੀ ਕਾਮਧੇਨਾ
ਤੁਹੀ ਅਸਤ ਸਿੱਧੰ ਤੁਹੀ ਨੂਰ ਨੈਨਾ
ਤੁਹੀ ਸੁਰਗ ਪਾਤਾਲ ਬੈਕੁੰਠ ਧਰਨੀ
ਤੁਹੀ ਪਾਪ ਖੰਡਨ ਉਦਰ ਜਗਤ ਭਰਨੀ
ਤੁਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਬੇਦ ਪਠਾਣ ਸਵਿਤ੍ਰੀ
ਤੁਹੀ ਧਰਮਣੀ ਕਰਨ ਕਾਰਣ ਪਵਿਤ੍ਰੀ
ਤੁਹੀ ਗੌਰਜਾਂ ਪਾਰਬਤੀ ਜੋਗ ਧਰਣੀ
ਤੁਹੀ ਲੱਛਮੀ ਅਲਖ ਰੂਪੀ ਅਵਰਣੀ
ਤੁਹੀ ਸਰਬ ਜਗ ਕਉ ਉਪਾਵੈਂ ਛਪਾਵੈਂ
ਤੁਹੀ ਬਹੁੜ ਆਪੇ ਛਿਨਕ ਮੋਂ ਖਪਾਵੈ
ਤੁਹੀ ਜਗਤ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਣੀ

ਤੁਹੀ ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਕਰ ਭਈ ਜੋਗ ਧਯਾਨੀ
ਅਗਮ ਖੇਲ ਤੁਮਰਾ ਕਹਾ ਕੋ ਬਖਾਨੋ
ਤੁਹੀ ਭੇਦ ਆਪਨ ਅਪਨੁ ਆਪ ਜਾਨੋ
ਸਕਲ ਢੂੰਡ ਥਾਕੇ ਲਖਯੋ ਕਿਛੁ ਨ ਭੇਦਾ
ਤੁਹੀ ਈਸਰੀ ਦੁਖ ਬਿਨਾਸਨ ਅਛੇਦਾ
ਕਰੋ ਮਿਹਰ ਅਪੁਨੀ ਚਰਣ ਧੂਰ ਪਾਵਉਂ
ਤੁਮਨ ਦ੍ਵਾਰ ਪਰ ਸੀਸ ਆਪਨ ਘਸਾਵਉਂ
ਯਹੀ ਦਾਨ ਮਾਂਗੇ ਕਰਹੁ ਜੈ ਹਮਾਰੀ
ਸਭੈ ਦੁਸਟ ਦੈਤਾਂ ਖਪੈ ਛਿਨ ਮਝਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਡਾਕਣੀ ਸਾਕਣੀ ਸੂਰਬੀਰੇ
ਤੁਹੀ ਰੂਪ ਨਾਰਾਇਣੀ ਹਰਿ ਸਰੀਰੇ
ਤੁਹੀ ਅਲਖ ਦੁਰਗਾ ਜਗਤ ਕਰਨਹਾਰੀ
ਸਕਲ ਛੋਡ ਕਰ ਓਟ ਪਕੜੀ ਤਿਹਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਮੱਛ ਹੋਇ ਸਿੰਧੁ ਭੀਤਰ ਖਿਲੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਦੈਤ ਸੰਕਾਸੁਰੈ ਕਉ ਦਲੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਇ ਕੰਸ ਕੇਸੀ ਖਪਾਯੋ
ਤੁਮਨ ਮੱਲ ਚੰਡੂਰ ਗਹਿ ਕਰ ਉਡਾਯੋ

ਜਗਤ ਨਾਥ ਹੁਇ ਦੈਤ ਗਜਾਸੁਰ ਬਿਡਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਨਿਹਕਲੰਕੀ ਭਈ ਖੜਗ ਧਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਦੈਤ ਕਿਲਕਾਸੁਰੇ ਕਉ ਸੰਘਰਣੀ
ਤੁਹੀ ਸਭ ਜਗਤ ਬੀਚ ਅਵਤਾਰ ਧਰਣੀ
ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਸਕਲ ਖੇਲ ਤੁਮ ਹੀ ਰਚਾਯੋ
ਤੁਮਨ ਖੇਲ ਕਾ ਭੇਦ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਪਾਯੋ
ਤੁਹੀ ਅਸਟ ਦੁਰਗੇ ਭਵਾਨੀ ਅਕਾਲੰ
ਤੁਹੀ ਸਕਲ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਊਪਰ ਦਿਆਲੰ
ਤੁਮਨ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਲ ਕੀਨੇ ਅਪਾਰਾ
ਤੁਮਨ ਤੇਜ ਜਿਉ ਕੋਟ ਰਵਿ ਸਸਿ ਉਜਾਰਾ
ਤੁਹੀ ਨਿਜ ਵਜੀਰਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰ ਸੁਹੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਨਿਸਦਿਨ ਜਾਪ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੰਤੀ
ਨਿਰੰਜਨ ਪੁਰਖ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾ ਅਪਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਮੁਰਾਰੇ
ਸੁਣਹੁ ਦਾਸ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਹਰ ਭਵਾਨੀ
ਦਇਆ ਧਾਰ ਮੁਹਿ ਲਾਜ ਰਾਖਹੁ ਭਵਾਨੀ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਦਾਨਵ ਮਾਰੇ ਰੋਹਿਲੇ ਦੇਵ ਬਚਾਏ ਤੋਹਿ ॥
ਸਿੰਘ ਤੁਮਾਰੇ ਰਣਗਜੇ ਹਾਂਕ ਨ ਝਾਲਸ ਕੋਇ॥੩॥

ਛੰਦ ਚੌਥਾ ॥੪॥

ਤੁਹੀ ਜੋਤਿ ਜ੍ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਨੀ
ਪਰਬਤ ਫੋੜ ਲਾਟਾਂ ਅਗਨ ਜਗਮਗਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਹਰਣ ਭਰਣੀ ਤੁਹੀ ਆਪ ਮਾਏ
ਤੁਹੀ ਸਰਬ ਠੌਰਨ ਰਹੀ ਆਪ ਛਾਏ
ਤੁਹੀ ਉਤਭੁਜਾ ਸੇਤਜਾ ਸਭ ਨਿਪਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਅੰਡਜਾ ਜੇਰਜਾ ਚਤ੍ਰ ਬਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਤੀਰ ਤਲਵਾਰ ਕਾਤੀ ਕਟਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਸੰਖ ਪਦਮਣ ਗਦਾ ਚੱਕ੍ਰ ਧਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਗੋਲਾ ਚਲੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਕੋਟ ਗੜ ਕਉ ਧਮਕ ਸਿਉ ਉਡੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਖੰਡ ਅਜੀਤਰਣ ਸਗਲ ਦੇਖ ਹਰਣੀ
ਤੁਹੀ ਹਰਿ ਅਡੋਲਣ ਅਗਮ ਖੇਲ ਕਰਣੀ

ਤੂਹੀ ਅਤਿ ਬਲਿਸਟਨ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਭਵਾਨੀ
ਤੁਮਨ ਸਰਬ ਦੁਸਟਣ ਕੀਏ ਮਾਰ ਫਾਨੀ
ਤੂਹੀ ਗੁਪਤ ਪਰਗਟ ਸਭਨ ਮੇ ਖਿਲੰਤੀ
ਤੂਹੀ ਸੁੰਭ ਮਹਿਖਾਸੁਰੇ ਕਉ ਦਲੰਤੀ
ਤੂਹੀ ਜਗਤ ਮੰਡਲ ਦਤਿਆ ਵੰਭ ਭਾਰੀ
ਸਕਲ ਸਿੱਧ ਮੁਨਿ ਜਨ ਲਏ ਤੈਂ ਉਬਾਰੀ
ਲਖੇ ਨਾਹਿ ਕੋਈ ਅਜਬ ਖੇਲ ਤੇਰਾ
ਤੂਹੀ ਧਰਨ ਧਰ ਕੇ ਕਰਹਿ ਸਭ ਨਿਬੇਰਾ
ਤੂਹੀ ਬਿਜੁਲ ਹੋ ਗਗਨ ਮਹਿ ਝਿਲਮਿਲਾਨੀ
ਤੁਮਨ ਚਰਨ ਪਰ ਸੁਰਤ ਹਮਰੀ ਟਿਕਾਨੀ
ਤੂਹੀ ਅਲਖ ਕਰਤਾਰਨੀ ਸ਼ਿਵ ਸਰੂਪਾ
ਤੂਹੀ ਸਭ ਘਟੇ ਦੇਵ ਦੁਰਗੇ ਅਨੂਪਾ
ਤੂਹੀ ਹੈ ਸਭਨ ਬੀਚ ਸਭ ਸੇ ਨਿਰਾਲੀ
ਤੂਹੀ ਸਭ ਜਗਤ ਕੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲੀ
ਤੂਹੀ ਖਾਸ ਭਗਤਨ ਹਰੇ ਹਰਿ ਜਪੰਤੀ
ਤੂਹੀ ਹਰਿ ਚਰਣ ਪਰ ਅਪਨ ਸਿਰ ਧਰੰਤੀ
ਤੂਹੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਉ ਅਗਮ ਰੂਪ ਹੋਈ

ਸਭੇ ਪਚ ਮੂਏ ਪਾਰ ਪਾਵਤ ਨ ਕੋਈ
ਤੁਹੀ ਸੂਰ ਬਲਵੰਤਨੀ ਗੁਨ ਗਹੀਰੇ
ਤੁਮਨ ਦ੍ਵਾਰ ਘੋਰੰ ਹੈ ਅਨਹਦ ਨਫੀਰੇ
ਨਿਰੰਜਨ ਸਰੂਪਾ ਤੁਹੀ ਆਦਿ ਰਾਣੀ
ਤੁਹੀ ਜੋਗ ਬਿੱਦਯਾ ਤੁਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਨੀ
ਨਿਰੰਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਥ ਕਾਦਰ ਰੂਪ ਧਾਰੇ
ਤਹਾਂ ਤੂੰ ਖੜੀ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਧਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਅੰਬਕੇ ਸ਼ਕਤਿ ਕੁਦਰਤ ਭਵਾਨੀ
ਤੁਮਨ ਕੁਦਰਤੀ ਜੋਤਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਮਾਨੀ
ਧਰਨ ਪਰਨ ਆਕਾਸ਼ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰੂਪੰ
ਤੁਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਲਖ ਦੇਵੀ ਅਨੂਪੰ
ਨਹੀ ਭਾਖ ਸਾਕਉ ਮੈ ਮਹਿਮਾ ਤੁਹਾਰੀ
ਲਖਯਾ ਨਾਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਤੁਮਨ ਅੰਤ ਪਾਰੀ
ਯਹੀ ਦਾਸ ਤੁਮਰਾ ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਪਾਵੈ
ਤੁਮਨ ਦ੍ਵਾਰ ਠਾਢਾ ਸਦਾ ਧੁਨਿ ਲਗਾਵੈ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੁਖ ਪਸਾਰੇ ਕਾਲਕਾ ਦੈਂਤ ਚਬਾਵੈ ਦਾਤ ॥

ਪੰਥ ਚਲਾਵੈ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੁੱਧ ਕਰਹਿ ਤਬ ਸਾਂਤਿ ॥ ੪ ॥

ਛੰਦ ਪੰਜਵਾਂ ॥ ੫ ॥

ਨਮੋ ਦੇਵਿਸ਼ਾ ਕੁੰਭਰੀ ਹਿੰਗਲਾਜਾ
ਤੁਹੀ ਸਭ ਜਗਤ ਕੇ ਕਰਹਿ ਸਿੱਧਿ ਕਾਜਾ
ਤੁਹੀ ਅਲਖ ਜ੍ਵਾਲਾ ਕਮੱਖਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨੀ
ਤੁਮਨ ਜਸ ਸਕਲ ਜਗਤ ਕਰਹੈ ਬਖਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਹਰਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਠਾਕਰ ਜਪੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਰਾਛਸਨ ਕਉ ਪਕੜ ਕਰ ਦਹੰਤੀ
ਹਮਨ ਬੈਰੀਅਨ ਕੋ ਪਕੜ ਘਾਤ ਕੀਜੇ
ਤਬੈ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਮਨ ਪਤੀਜੈ
ਕਰੋ ਆਸ ਪੂਰਨ ਜਗਤ ਗੁਰ ਭਵਾਨੀ
ਜਪੂੰ ਨਾਮ ਤੁਮਰਾ ਤੂੰ ਹੀ ਸ਼ਕਤਿ ਦਾਨੀ
ਸਗਲ ਹਿੰਦ ਸਿਉ ਤੁਰਕ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਬਿਦਾਰਹੁ
ਧਰਮ ਕੀ ਧੁਜਾ ਕਉ ਜਗਤ ਮੈ ਝੁਲਾਰਹੁ
ਦੁਹੂੰ ਪੰਥ ਮੇਂ ਕਪਟ ਵਿੱਦਜਾ ਚਲਾਨੀ

ਬਹੁੜ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਕੀਜੈ ਪ੍ਰਧਾਨੀ
ਜੋ ਉਪਜੈ ਮਰੈ ਤਾਹਿ ਸਿਮਰਨ ਨ ਕੀਜੈ
ਅਟਲ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕਾ ਨਾਮ ਲੀਜੈ
ਮੜੀ ਗੋਰ ਦੇਵਲ ਮਸੀਤਾਂ ਗਿਰਾਯੇ
ਤੁਹੀ ਏਹ ਅਕਾਲ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਾਯੇ
ਮਿਟੇ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਠਾਰਹਿ ਪੁਰਾਨਾ
ਮਿਟੇ ਬਾਗ ਸਲਵਾਤ ਸੁੰਨਤ ਕੁਰਾਨਾ
ਸਕਲ ਸ੍ਰਿਸਟ ਇਕ ਬਰਨ ਹੋਕਰ ਭੁਲਾਨੀ
ਧਰਮ ਨੇਮ ਕੀ ਜੁਗਤ ਕਿਨਹੂ ਨ ਜਾਨੀ
ਕਠਿਨ ਦੂੰਦ ਵਰਤੈ ਜਗਤ ਕੇ ਮਝਾਰਾ
ਦਯਾ ਧਾਰ ਕਰ ਮੋਹਿ ਲੀਜੈ ਉਬਾਰਾ
ਤੁਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਦੁਰਗੇ ਭਵਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਸਕਲ ਬਿਧ ਨਿਧਾਨੀ
ਤੁਹੀ ਬਿਆਸ ਗੋਰਖ ਅਗਸਤੰ ਕਬੀਰੇ
ਤੁਹੀ ਰਿਖ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਤੁਹੀ ਗੌਸ ਪੀਰੇ
ਨਿਰੰਜਨ ਪੁਰਖ ਕਉ ਸਦਾ ਤੂੰ ਧਿਆਵੈਂ
ਪ੍ਰਭੂ ਦ੍ਵਾਰ ਠਾਢੀ ਵਜ਼ੀਰਨ ਕਹਾਵੈਂ

ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੂਸਰ ਹਜ਼ੂਰੇ
ਤੁਹੀ ਅਲਖਲੀ ਹੋਇ ਰਹੀ ਜਗਤ ਪੂਰੇ
ਆਪਨ ਜਾਨ ਕਰ ਮੋਹਿ ਲੀਜੈ ਬਚਾਈ
ਅਸੁਰ ਪਾਪੀਅਨ ਮਾਰ ਦੇਵਉ ਉਡਾਈ
ਸਕਲ ਜਗਤ ਕਉ ਸੁਖ ਬਸਾਵਹੁ ਅਨੰਦਾ
ਤੁਹੀ ਤੁਰਕ ਮੇਟਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੁਕੰਦਾ
ਯਹੀ ਦੇਹ ਆਗਿਆ ਤੁਰਕ ਗਹਿ ਖਪਾਊਂ
ਗਊ ਘਾਤਕਾ ਦੇਖ ਜਗ ਸਿਉਂ ਮਿਟਾਊਂ
ਛੱਤ੍ਰ ਤਖਤ ਮੁਗਲਨ ਕਰਹੁੰ ਮਾਰ ਦੂਰੇ
ਘੁਰਹਿੰ ਸਭ ਜਗ ਮਾਹਿ ਫਤਹ ਧਰਮ ਤੂਰੇ
ਤੁਮਨ ਦਰ ਖੜਾ ਦਾਸ ਕਰਹੈ ਪੁਕਾਰਾ
ਦੀਜੈ ਦਾਨ ਅਪਣਾ ਹੋਇ ਜਗ ਜੈ ਕਾਰਾ
ਤਬੀ ਗੀਤ ਮੰਗਲ ਤੋਹਿ ਕੇ ਸੁਨਾਊਂ
ਤੁਮਨ ਕਉ ਸਿਮਰ ਦੁਖ ਸਗਲੇ ਮਿਟਾਊਂ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ਦਾਸ ਪਰ ਕੂੰਟ ਨਿਵਾਊਂ ਚਾਰ ॥
ਨਾਮ ਤੁਮਾਰਾ ਜੋ ਜਪੈ ਭਏ ਸਿੰਧ ਭਵ ਪਾਰ ॥੫॥

ਛੰਦ ਛੇਵਾਂ ॥੬॥

ਨਮੋ ਕਸ਼ਟ ਹਰਣੀ ਦੁਰਗਾ ਸ਼ਕਤਿ ਮਾਇ
ਸਭੈ ਦੁਸਟ ਦਾਨੋ ਪਕੜ ਤੈਂ ਖਪਾਇ
ਤੁਮਨ ਭਵਨ ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਬਿਰਾਜੈ
ਤਹਾ ਨੂਰ ਤੁਮਰਾ ਅਗਮ ਰੂਪ ਛਾਜੈ
ਤੁਹੀ ਧੌਲ ਗਿਰ ਕੋਟ ਕਾਂਗਰ ਬਸੰਤੀ
ਤੁਹੀ ਅਛਲ ਅਨਾਦ ਦੇਵਨ ਅਨੰਤੀ
ਰਟੋਂ ਨਿਸਦਿਨਾ ਜਾਪ ਤੁਮਰਾ ਭਵਾਨੀ
ਤੁਮਨ ਚਰਨ ਮੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮਰੀ ਲਗਾਨੀ
ਕਰਹੁ ਹਰਿ ਭਵਾਨੀ ਜਗਤ ਕੀ ਸੰਭਾਰੇ
ਹਮਨ ਦੁਸਟ ਦੋਖੀ ਸਭਨ ਹੋਹਿੰ ਛਾਰੇ
ਸਦਾ ਸਰਬਦਾ ਚਰਨ ਤੁਮਰੇ ਧਿਆਊਂ
ਤੁਮਨ ਮਿਹਰ ਸਿਉਂ ਦੁਸਟ ਸਗਲੇ ਖਪਾਊਂ
ਯਹੀ ਆਸ ਪੂਰਨ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਹਮਾਰੀ
ਕਰੂੰ ਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਰਹੂੰ ਸ਼ਰਨ ਤੁਹਾਰੀ
ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਸਭਨ ਸਿਉਂ ਬੁਲਾਊਂ

ਸਭਨ ਕਉ ਸ਼ਬਦ ਵਾਹਿ ਵਾਹੇ ਦ੍ਰਿੜਾਊਂ
ਕਰੌਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੀਸਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ
ਜਗਹਿ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਧਰਹਿ ਨੀਲ ਭੇਸਾ
ਸਕਲ ਰਾਛਸਨ ਕਉ ਪਕੜ ਕੇ ਖਪਾਵੈਂ
ਸਭੀ ਜਗਤ ਸਿਉਂ ਧੁਨਿ ਫਤਹਿਕੀ ਬੁਲਾਵੈਂ
ਤੁਹੀ ਸਾਰਦਾ ਬੇਦ ਗਾਯਨ ਸੁਰਸਤੀ
ਤੁਹੀ ਦੇਵ ਦੁਰਗੇ ਨਿਰੰਜਨ ਪਰਸਤੀ
ਯਹੀ ਬੇਨਤੀ ਖਾਸ ਹਮਾਰੀ ਸੁਣੀਜੈ
ਅਸੁਰ ਮਾਰ ਕਰ ਰੱਛ ਗਊਅਨ ਕਰੀਜੈ
ਤੁਹੀ ਸਿੱਧ ਨੌਨਿਧ ਕਉ ਭਰਣ ਹਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਅਨਦਾਯਨ ਸਗਲ ਜਗ ਭਿਖਾਰੀ
ਤੁਹੀ ਰਿਖੀ ਬਸਿਸਟ ਤੁਹੀ ਹੈ ਦ੍ਰਬਾਸ਼ਾ
ਤੁਹੀ ਜਮਦਗਨਿ ਸੰਤ ਗੋਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ
ਤੁਹੀ ਕਾਲ ਕੋ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨੀ
ਤੁਹੀ ਸੇਵਕਨ ਪਰ ਸਦਾ ਮਿਹਰ ਧਰਨੀ
ਕਹਾਂ ਲੌ ਬਖਾਨੋ ਤੁਮਨ ਗਤਿ ਅਪਾਰੇ
ਤੁਹੀ ਜ੍ਵਾਲਪਾ ਅਲਖ ਰੂਪਣ ਮੁਰਾਰੇ

ਤੁਹੀ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਭਵਾਨੀ
ਨਿਰੰਜਨ ਪੁਰਖ ਪਰ ਭਈ ਤੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ
ਯਹੀ ਦੇਹਿ ਬਰ ਮੋਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਧਿਆਊਂ
ਅਸੁਰ ਜੀਤ ਕਰ ਧਰਮ ਨਉਬਤ ਬਜਾਊਂ
ਮਿਟਹਿ ਸਭ ਜਗ ਸਿਉਂ ਤੁਰਕਨ ਦੂੰਦ ਸ਼ੋਰਾ
ਬਚਹਿ ਸੰਤ ਸੇਵਕ ਖਪਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਚੋਰਾ
ਸਭੈ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਰਜਾ ਸੁਖੀ ਹੁਇ ਬਿਰਾਜੈ
ਮਿਟੈ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਆਨੰਦ ਗਾਜੈ
ਨ ਛਾਡਉ ਕਹੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਅਸੁਰਨ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
ਚਲੇ ਸਭ ਜਗਤ ਮਾਹਿ ਧਰਮ ਕੀ ਕਹਾਨੀ
ਛਤ੍ਰ ਧਾਰੀਅਨ ਕਉ ਕਰਹੁ ਬੇਗ ਨਾਸਾ
ਅਪੁਨ ਦਾਸ ਕਾ ਦੇਖੀਅਹੁ ਤਬ ਤਮਾਸ਼ਾ

ਭਗਵਤੀ ਦੋਹਰਾ ॥

ਤਬ ਖੜਗ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖੀਐ ਹਰ ਦੁਰਗੇ ਅਬਿਨਾਸ ॥ ਪਕੜ ਤੇਗ ਦੁਸਮਨ ਹਤੂੰ ਕਰਹੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੧॥ ਹਰ ਭਗਤ ਭਗੌਤੀ ਤਿਸੈ ਕੀ ਜੇ ਰਣਧੀਰ ਧਰੇਇ ॥

ਤਿਹੁ ਅੰਗ ਸੰਗ ਤੁਮ ਲਾਗ ਰਹੁ ਜੋ ਪਾਛੈ
ਪਗ ਨ ਧਰੇਇ ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ ॥

ਖਟ ਛੰਦ ਭਗਵਤੀ ਮਹਾਂ ਪੁਨੀਤੇ
ਤਿਨ ਪਠਾਵਤ ਉਪਜਤ ਪਰਦੀਤੇ
ਇਉ ਨਿਸਬਾਸਰ ਦੁਰਗੇ ਗੁਨ ਗਾਯੰ
ਤਹਿ ਸਹਿਜੇ ਅਟੱਲ ਅਮਰ ਪਦ ਪਾਯੰ
ਯਹਿ ਖਸ਼ਟਕ ਛੰਦ ਸੰਪੂਰਨ ਭਯੋ
ਤਿਹ ਉਚਰਤ ਸਗਲਾ ਭ੍ਰਮ ਗਯੋ
ਹਰਿ ਅਲਖ ਈਸ਼ਰ ਭਈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੀ
ਤਿਨ ਦਾਸ ਆਪਨਾ ਕੀਓ ਨਿਹਾਲੀ
ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੋਗ ਭੈ ਮਿਟੇ ਕਲੇਸ਼ਾ
ਬਹੁ ਸੁਖ ਉਪਜੇ ਅਨਦ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ
ਇਤਿ ਬਿਧਿ ਦੁਰਗੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ
ਤਿਨ ਦਾਸ ਆਪਨਾ ਲਯੋ ਉਬਾਰੀ

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਤੇ
ਭਗਵਤੀ ਛੰਦ ਖਸਟਮੰ ॥ ੬ ॥

ਕਬਿਤ ॥

ਮਿਲਿਕੈ ਸੁ ਦੇਵਨ ਵਡਾਈ ਕਰੀ ਕਾਲਕਾ ਕੀ ਏਹੋ ਜਗਮਾਤ ਤੈਂ ਤੋ ਕਟਿਓ ਬਡੋ ਪਾਪ ਹੈ॥ ਦੈਤਨ ਕੋ ਮਾਰ ਰਾਜ ਦੀਨੋ ਹੈ ਸੁਰੇਸ ਹੂੰ ਕੋ, ਬਡੋ ਜਸ ਲੀਨੋ ਜਗ ਤੇਰੋ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ॥ ਦੇਤ ਹੈ ਅਸੀਸ ਦਿਜ ਰਾਜ ਰਿਖ ਬਾਰ ਬਾਰ, ਤਹਾਂ ਹੀ ਪੜਿਓ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਕੌਚ ਹੂੰ ਕੋ ਜਾਪ ਹੈ॥ ਐਸੇ ਜਸ ਪੂਰ ਰਹਿਓ ਚੰਡਕਾ ਕਾ ਤੀਨ ਲੋਕ, ਜੈਸੇ ਧਾਰ ਸਾਗਰ ਮੈ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੋ ਆਪ ਹੈ ॥੨॥

॥ ਛਕੇ ਦੇਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ

ਵਿਧਿਆ ਮਾਰਤੰਡ (ਮੁਜੰਗ ਨਿਵਾਸੀ) ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੁਖ ਰਚਨਾ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਸਟੀਕ)

ਛਪ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਕਥਾ ਵਾਚਕਾਂ ਗਿਆਨੀਆਂ, ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਸੀ।

ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਪੋਥੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :-

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਟੀਕਾ ਸੈਂਚੀ ਪਹਿਲੀ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਦਰਜ ਹਨ। ਭੇਟਾ 120/-

ਸੈਂਚੀ ਦੂਜੀ- ਅਥ ਚੌਬਸੀ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਮਾ ਅਵਤਾਰ ਤਕ ਵਿਸਥਾਰ ਪਰਵਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੇਟਾ 120/-

ਸੈਂਚੀ ਤੀਜੀ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਤਾਰ ਦਰਜ ਹੈ। 150/-

ਸੈਂਚੀ ਚੌਥੀ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਤਾਰ, ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਯੁਦ, ਨਰ ਅਵਤਾਰ, ਬਉਧ ਅਵਤਾਰ, ਨਿਹਕਲੰਕ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। 150/-

ਸੈਂਚੀ ਪੰਜਵੀਂ - ਜਿਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਸਤ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਪੁਰਾਣ ਤਕ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 150/-

ਸੈਂਚੀ ਛੇਵੀਂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 175/-

ਸੈਂਚੀ ਸਤਵੀਂ- ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਵਰਨਣ ਦਸਿਆ ਹੈ। 150/-

ਭਾ: ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰ:

ਗਲੀ ਨੰ: 8, ਬਾਗ ਰਾਮਾ ਨੰਦ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।